



# Mysterin kulisseissa

Mysterikerronnan mekanismit ja sovellettavuus yleisessä dramaturgiassa

Arttu Hypén

OPINNÄYTETYÖ  
Marraskuu 2021

Media-alan tutkinto-ohjelma  
Tuotanto

## TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu  
Media-alan tutkinto-ohjelma  
Tuotanto

HYPÉN ARTTU

Mysterin kulisseissa

Mysterikerronnan mekanismit ja sovellettavuus yleisessä dramaturgiassa

Opinnäytetyö 61 sivua, joista liitteitä 16 sivua

Marraskuu 2021

---

Opinnäytetyöni käsittelee mysteerikerronnan mekanismeja teorian ja käytännön kautta. Tarkoitukseni on havainnoida, kuinka mysteerikerrontaa esiintyy erityisesti rikosgenren ulkopuolella ja kuinka mysteerikonventioita voi soveltaa omassa kirjoitustyössään.

Opinnäyte on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osuudessa tutkin mysteerikerronnan välineitä ja annan esimerkkejä niiden esiintymiselle mysteerivetoisen rikoslajityypin ulkopuolelta. Toisessa osassa käsittelen oman opinnäytetyöprojektini käsikirjoittamisprosessia ja kuinka kykenin hyödyntämään mysteerikerrontaa osana omaa työtäni.

---

Asiasanat: mysteerit, dramaturgia, lajityypit, käsikirjoittaminen

## **ABSTRACT**

Tampere university of applied sciences  
Degree programme of media and arts  
Production, Screenwriting

**HYPÉN ARTTU**

Behind the scenes of a mystery: The mechanisms of a mystery and it's applicability in general dramaturgy

Thesis is 61 pages, which includes 16 pages of attachments.  
November 2021

---

My thesis work is about the mechanisms of mystery driven narratives as it pertains to theory and practice. My goal is to illustrate how mystery narratives are used especially outside the crime genre and how the conventions of mystery driven storytelling can be applied in your own work.

The thesis is divided into two parts. In the first part I investigate the tools of mystery storytelling and give examples of them in use in films and television that are not in the typical mystery driven crime genre. In the second part I look at my own screenwriting process and how I managed to use the convention of mystery storytelling in my own work.

---

Key words: mysteries, dramaturgy, genres, screenwriting

## SISÄLLYS

1	JOHDANTO .....	6
2	MYSTEERITARINAN LUONNE .....	8
3	MYSTEERIKERRONNAN MEKANISMIT .....	9
3.1	Laukaiseva tapahtuma .....	9
3.1.1	Mamma Mia! (2006) .....	9
3.1.2	Matrix (1999).....	10
3.2	Istutus .....	10
3.2.1	Citizen Kane (1941).....	11
3.3	Epäluotettava kertoja.....	11
3.3.1	The Social Network (2010).....	12
3.3.2	Paistetut vihreät tomaatit (1990).....	13
3.3.3	Bridget Jonesin päiväkirja (2001) .....	13
3.4	Kehystys ja takauma .....	14
3.4.1	American History X (1996). .....	14
3.4.2	The Social Network (2010).....	15
3.5	Etuma.....	15
3.5.1	Breaking Bad 2. kausi (2010) .....	16
3.5.2	M/S Romantic (2019).....	16
3.5.3	Kauhea kankkunen (2008) .....	17
3.6	Harhaanjohtaminen .....	17
3.6.1	Harry Potter ja viisasten kivi (2001).....	18
3.6.2	Kaunis mieli (2001).....	18
3.7	Valheellinen ja todellinen ratkaisu .....	19
3.7.1	Kauhea kankkunen (2008) .....	19
3.7.2	Citizen Kane (1941).....	20
3.7.3	Amélie (2001) .....	20
4	MYSTEERIN KIRJOITTAMINEN .....	22
4.1	Apokalypsi – lyhyt elokuva .....	22
5	KIRJOITUSPROSESSI JA KESKEISET HAVAINNOT .....	24
5.1	Step outline versiot 1-3. ....	24
5.1.1	Mysterin vaikutus nykyisyyteen ja menneisyyteen .....	24
5.2	Versio 4 .....	25
5.2.1	Mysterin kaksi tarinaa.....	27
5.3	Versio 7 .....	28
5.3.1	Mistä tämä tarina kertoo?.....	31
5.4	Versiot 9-10.....	32

5.5	Versio 15.5 .....	34
5.6	Versio 17.4 .....	36
5.6.1	Mysterin tekeminen selkeäksi .....	36
5.6.2	Mysterin selkeyttäminen kuvaustilanteessa .....	37
5.7	Mysterin tekeminen kiinnostavaksi .....	38
6	MYSTEERIN MEKANISMIEN ESIINTYMINEN .....	41
6.1	Laukaiseva tapahtuma .....	41
6.2	Istutus .....	41
6.3	Harhaanjohtaminen .....	42
7	POHDINTA .....	43
	LÄHTEET .....	44
	LIITTEET .....	46
	Liite 1: Apokalypsi 17.4 .....	46

## 1 JOHDANTO

Mysteritarinat perinteisesti ymmärretään rikosgenren, erityisesti murhamysteerin kautta. Rikokset ovatkin tyypillisiä mysteereissä niiden luontaisen dramaattisuuden takia. Tähän tulokseen tulin, kun kirjoitin lopputyöelokuvaani ”Apokalypsi” syystalvella 2020–2021. Kyseessä oli omien kokemuksieni inspiroima tarina miehestä, joka tutkiessaan edesmenneen äitinsä jäämistöä tajuaa hänen varjelleen suurta salaisuutta. Kirjoitustyö toimi osana käsikirjoituksen opintojani ja alusta lähtien suunnittelin sen toimivan opinnäytetyönäni, joko käsikirjoituksen tai jopa elokuvan muodossa.

Kirjoitustyön edetessä tulin entistä tietoisemmaksi siitä, että tämä pienimuotoinen perhedraama oli perusluonteeltaan hyvin mysteerimäinen. Tämä oli innostava havainto, koska koin mysteerimäisen tarinan ryhdistävänä tekijänä tarinassa, joka on muuten melko vähätoimintainen. Tämä on linjassa myös elokuvallisten mieltymysteni kanssa. Suurimmassa osassa suosikkielokuviani tarinassa on kyse suurista teemoista tai syvistä inhimillisistä kysymyksistä, mutta tarinan pitää linjassa hyvinkin konkreettiset kerronnalliset konventiot. Nähdessäni tilaisuuden kirjoittaa omasta projektistani mysteerin, aloin tutkia alaan liittyvää kirjallisuutta ja opetustyökaluja. Huomasin kuitenkin nopeasti, että keskeiset teokset ja lähteet, jotka puhuvat mysteerikerronnasta syvemmin, tekevät niin ainoastaan rikosgenren kautta. Mysteerikerronta siis nähdään genrenä itsessään eikä sarjana kirjoitustyökaluja, kuten itse odotin.

Lähteiden ”genrepuolueellisuudesta” huolimatta tutustuin niihin ja sainkin sieltä paljon hyödyllistä oppia. Koin kuitenkin, että taivuttamalla mysteerikerronnan lähes täysin rikostarinan kuten murhamysteerin ympärille, rajoitamme kykyämme ajatella mysteerikerronnan mekanismeja muun tyyllisissä tarinoissa. Tämä on mielestäni erityisen omituista, koska mysteerin mekanismeja esiintyy runsaasti muissakin lajityypeissä.

Tämän opinnäytetyön ensimmäisessä tutkin mysteerikerrontaa mekanismien tasolla esitellen minkälaiset kerronnalliset konventiot tukevat mysteerikerrontaa. Esittelen muutaman kerronnallisen esimerkin, jonka jälkeen havainnollistan niitä esimerkkiteosten kautta, jotka nimenomaan eivät ole rikosmysteerejä. Tämän

lähestymistavan on tarkoitus tutkia mysteerikerrontaa yleisempänä dramaturgian konseptina, joka voi esiintyä kaikissa lajityypeissä.

Toisessa osassa dokumentoin omaa työprosessiani Apokalypsi - lyhytelokuvan parissa. Prosessini dokumentointi pohjautuu pääasiallisesti oppimispäiväkirjoihin, joita tein kirjoitustyön aikana. Havainnoin kuinka käsikirjoitustyöni kehittyi ja asianmukaisissa vaiheissa pohdin tarkemmin jotain mysteerikerronnan kehittymisen kannalta tärkeää työvaihetta. Pohdin myös yleisemmin asiantuntijalähteisiin verraten muun muassa missä vaiheessa mysteerikerronnan mekanismit tulevat prosessissa hyödyllisiksi ja kuinka kirjoitustyötä yleisesti kannattaa nämä huomioiden priorisoida.

Tämän opinnäytteen ensisijainen tarkoitus ei ole olla käsikirjoitusopas, vaan toimia keinona tutkia kuinka mysteerikerronta toimii ja miten sitä voi soveltaa osana minkä tahansa lajityypin tarinankerrontaa.

## 2 MYSTEERITARINAN LUONNE

Merriam-Websterin verkkosanakirja kuvailee 'mysteeri'- sanaa fiktion yhteydessä seuraavasti: "Esimerkki fiktiosta, joka tyypillisesti käsittelee mystisen rikoksen ratkaisua" (Merriam-Webster). Tutkimalla verkkojulkaisuja ja kirjallisuutta, mysteeritarina ymmärretään ensisijaisesti rikosgenren kautta. (Frey 2004; Masterclass 2021) Tämä tarkoittaa tyypillisesti tarinaa, jossa tapahtuu rikos, yleensä murha, jota päähahmo alkaa tutkia ja johtolankoja seuraamalla hän löytää rikosentekijän. Syynä tähän vaikuttaa olevan mysteerin ajattelemisen lajityyppinä, ei kerronta keinona. Käsikirjoitusguru Robert Mckee vaihtoehtoisesti puhuu mysteeristä lajityypin sijaan tapana hahmottaa katsojan suhde tarinaan. Mysteerissä (mystery) hahmot tietävät enemmän kuin katsoja, kun taas jännityksessä (suspense) molemmat tietävät yhtä paljon ja dramaattisessa ironiassa (dramatic irony) katsoja tietää enemmän (Mckee 1997).

Tutkimussyistä tukeudun selitysehdotukseen: "Jotain, jota ei ymmärretä tai on mahdoton ymmärtää" (Merriam-Webster). Tätä opinnäytettä varten selitän mysteeritarinan seuraavasti: Tarina joka sisältää kysymyksen, joka täytyy ratkaista. Tällaisia kysymyksiä voivat olla esimerkiksi: "Kuka olin ennen muistinmenetystäni? (Meduusan verkko 2002, Mulholland Dr. 2001)", "Mitä mediamogulin viimeiset sanat tarkoittavat?" (Citizen Kane 1941) tai "Kuka kolmesta miehestä on isäni? (Mamma Mia! 2006)". Mysteeri ei välttämättä ole koko tarinan kattava, vaan saattaa olla esimerkiksi mukana ensimmäisen puolikkaan (Gone Girl 2014) tai vain tarinan käynnistäjänä. Mysteeri saattaa ratketa kesken tarinan tai jäädä kokonaan ratkeamatta.



### 3 MYSTEERIKERRONNAN MEKANISMIT

Tässä osuudessa käsittelen mysteerikerronnan mekanismeja. Osa näistä ovat tyypillistä käsikirjoituksellista termistöä, mutta tässä ne tulkitaan osana nimenomaan mysteerikerrontaa. Termistön tukena käytetään esimerkkielokuvia.

#### 3.1 Laukaiseva tapahtuma

Laukaiseva tapahtuma (eng. Inciting Incident) on tarinankerronallinen käänne, joka käynnistää tarinan. Laukaiseva tapahtuma on tapahtuma, joka tulee alustuksen jälkeen ja järkyttää päähahmon elämän tasapainoa pistäen hänet liikkeelle. Tämä tyypillisesti tapahtuu tarinan ensimmäisen neljänneksen aikana. (Mckee 1997)

Rikoslähtöisissä mysteeritarinoissa laukaiseva tekijä on tyypillisesti ruumiin löytyminen rikospaikalta. Lajityypistä huolimatta mysteeri laukaisevana tapahtuma antaa katsojalle kysymyksen, jota katsoja hahmojen kanssa selvittää.

##### 3.1.1. Mamma Mia! (2008)

Mamma Mia! On musikaalikomedia, jossa nuori Sophie on menossa naimisiin ja haluaisi tämän takia viimein tavata tuntemattomaksi jääneen isänsä. Tutkimalla äitinsä Donnan päiväkirjaa, hän saa kolmen mahdollisen isän nimen ja kutsuu heistä jokaisen häihin.

Elokuvan laukaiseva tapahtuma on aivan alussa, kun Sophie laittaa kirjeet liikkeelle. Tämän jälkeen hän selittää ystävilleen suunnitelmansa ja motiivinsa ensimmäisen laulunumeron yhteydessä. Mysteeriä vahvistetaan myöhemmin, kun isäehdokkaat tulevat ja Sophie tajuaa yllätyksekseen, että hän ei intuitiivisesti kykene tunnistamaan isäänsä ja kun Sophien äiti Donna näkee miehet, hänkään ei tiedä vastausta.

Tarinan edetessä vanhemmuuden mysteeriin palataan useaan otteeseen, mutta mysteeri on lähinnä viitekehys, jonka varaan voidaan asettaa salaisuuksiin perustuva jännite. Tämän kautta tutkitaan pääasiassa Sophien ja Donnan äiti-tytär

-suhdetta. Tarina istuttaa yhteisiä piirteitä Sophien ja jokaisen isäehdokkaan välille tehden vanhemmuuden vahvistamisen mahdolliseksi. Lopulta hahmot päättävät, että tällä ei ole väliä.

### 3.1.2 Matrix (1999)

Matrix on Lana ja Lily Wachowskin käsikirjoittama ja ohjaama tieteiselokuva. Elokuvan keskiössä on Neo, jonka arkinen elämä järkkyy, kun kysymys ”Mikä on Matrix” tuo hänet yhteen terroriorganisaation kanssa. He paljastavat Neolle, että Matrix on koneiden luoma virtuaalitodellisuus, jossa ihmiset tietämättään elävät.

Elokuvan tarina käynnistyy, kun Neo herää tietokoneensa ääressä ja ulkopuolinen taho kirjoittaa hänen koneelleen ”Olet Matrixin orja”. Tämä herättää katsojalle ja hahmolle avainkysymyksen ”Mikä on Matrix?”. Katsojan kiinnostusta on jo herätelty alustuksena toimivassa takaa-ajossa, jossa ihmiset jahdin aikana tekevät mahdollisia asioita mm. tekemällä yliluonnollisen pitkiä hyppyjä. Tämä kysymys motivoi päähahmoa elokuvan ensimmäisen n. 30 minuutin ajan, kunnes hänelle selviää sanan merkitys. Neo herää todelliseen maailmaan ja tarinan toinen näytös alkaa. Tämä on hyvä tyyppiesimerkki mysteeristä, jonka tehtävä on olla tarinan käynnistäjä, ei teoksen kattava juonikaari.

### 3.2 Istutus

Istutuksella (eng. Planting) tarkoitetaan jonkin elementin sijoittamista tarinankulkuun, joka sitten lunastetaan (eng. Payoff) esimerkiksi tarinan lopussa. Istutusta ja lunastusta käyttäessä katsojille välitetään kirjoittajan visio murtamalla fiktiivisen todellisuuden rakenne ja lähettämällä hänet takaisinpäin hakemaan näkemystä. Tämän onnistumisen edellytys on onnistuneet odotusta luovat istutukset, jotka sitten lunastetaan (Mckee 1997). Esimerkki tästä on Tšehovin ase: Jos ensimmäisessä näytöksessä seinällä roikkuu ase, kolmanteen näytökseen mennessä sillä tulee ampua jotakin. Jos asetta ei aiota käyttää, ei sitä tarvita seinällä.

Nimenomaan mysteerikerronnassa istutukset ovat erityisesti yksityiskohtia, jotka ovat kriittisiä mysteerin lopulliseen ratkaisuun. Jos mysteerin ratkeamisen

mahdollistavia istutuksia ei ole tehty, katsoja ei koe ratkaisun olevan ansaittu. Istutuksia voi käyttää kahdella tavalla. Se voi olla johtolanka, jonka hahmot huomaavat tai se on jotain huomaamatta jäävää, joka myöhemmin nousee tärkeäksi. Mysteereissä istutuksia halutaan monesti pimitää, jotta katsoja ei tajua niiden lopullista merkitystä. Tällä tavoin voidaan luoda yllätyksen tunne istutuksen lunastusvaiheessa.

### **3.2.1 Citizen Kane (1941)**

Elokuva kertoo mediamoguli Charles Foster Kanesta, joka kuolee oltuaan pitkään erakkona rapistuvassa palatsissaan. Tämän takia journalistit alkavat välittömästi kanonisoida hänen julkista elämäänsä, mutta he kuitenkin huomaavat, ettei julkinen tieto kerro minkälainen henkilö Kane oikeasti oli. Heidän ainoana johtolankaan toimii Kanen mystinen kuolinhetkellä sanoma sana: Rosebud (Ruusunpupu). Journalistit lähtevät selvittämään, kehen tai mihin tämä sana viittasi haastattelemalla Kanen tunteneita ihmisiä

Elokuva tekee alkupuolella sarjan istutuksia, joista paljastuu jotain syvempää tarinan edetessä. Tämä tapahtuu ensisijaisesti alun uutisfilmissä, joka alustaa keskeiset julkiset tapahtumat Kanen elämässä. Esimerkkinä tästä on hänen kuvernöörikampanjansa kaatuminen aviorikoskandaaliin. Kun me myöhemmin kuulemme tästä Kanen rakastajan perspektiivistä, meille aukeaa Kanen henkilökohtaiset motiivit, jotka johtavat tähän tapahtumaan.

Elokuvan tärkein istutus on Kanen lapsuudessa laskema lumikelkka, joka nähdään hänen lapsuuden onnen hetkissä. Sitä ei nähdä uudestaan ennen loppua, jossa katsojalle paljastuu, että Ruusunpupu oli Kanen lapsuuden lumikelkan nimi.

### **3.3 Epäluotettava kertoja**

Nimensä mukaisesti epäluotettava kertoja on hahmo, jonka perspektiiviin ei voi luottaa totuuden kertojana. Syynä tähän on esim. hahmon näkökulman rajallisuus tai epärehellisyys. Tämä pakottaa katsojan kyseenalaistamaan kertojan

luotettavuuden. Tyypillisiä esimerkkejä epäluotettavasta kertojasta on mm. liioittelijat, harhaiset, lapset tai muuten henkisesti epäkypsät tai suoranaiset valehtelijat. (Masterclass 2021)

Mysteereissä epäluotettava kertoja on tyypillisesti todistaja, joka on nähnyt jotain mysteerin ratkeamiselle tärkeää, mutta hänen tietonsa voi olla epätäydellistä ja pahimmillaan harhaanjohtavaa. Hahmo voi olla myös valehtelija, joka johtaa päähahmoa ja katsojaa harhaan. Rikostarinoissa epäluotettavan kertojan keskeisiä esimerkkejä ovat mm. Rashomon – Paholaisen temppeli (1950) ja Epäillyt (1996).

### **3.3.1 The Social Network (2010)**

The Social Network on tositarinadraama, joka kertoo Facebookin luomisprosessista ja siitä seuranneista oikeustaisteluista. Tarinan keskiössä on Facebookin perustajan Mark Zuckerbergin suhteet urheilijakaksosiin Cameron ja Tyler Wilevossiin ja läheiseen ystävään Eduardo Saveriniin ja kuinka alun ystävälliset välit johtivat lopulta eripuraisiin oikeushaasteisiin. Tarina kerrotaan epälineaarisesti käyttäen juridisia todistustilanteita viitekehysensä.

The Social Network hämmentää toistuvasti takaumalähtöistä rakennetta asettamalla tapahtumien todenmukaisuuden kyseenalaiseksi. Tämä asetetaan selväksi jo ensimmäisessä haastekeskustelussa, jossa Mark toistuvasti kieltää, että alun keskustelu Erica Albrightin kanssa, joka perustui hänen todistukseensa, ei ollut todenmukainen. Katsoja toki voi olettaa, että Mark on säännönmukaisesti epärehellinen. Tarinan mahdollinen fiktiivisyys kuitenkin noteerataan suoraan, kun juridinen apulainen Marilyn Delpy toteaa elokuvan viimeisessä kohtauksessa, että todistuksessa 85 prosenttia on liioittelua ja 15 prosenttia valetta. Käsikirjoittaja Aaron Sorkin on itse kommentoinut kerronnallista ratkaisua korostamalla, että käsikirjoitus perustuu kolmeen valan alaiseen todistukseen, jotka olivat lopulta hyvin erilaisia. Sen sijaan, että hän olisi julistanut yhden todeksi, tarinoiden annetaan edetä tietyn perspektiivin mukaan, mutta muut hahmot jatkuvasti kieltävät tapahtumien menneen esitetyllä tavalla (DP/30 2011).

### 3.3.2 Paistetut vihreät tomaatit (1991)

Paistetut Vihreät tomaatit (1991) kertoo Evelyn Couchista. Onnettomasta keski-ikäisestä naisesta, joka saa uutta virtaa elämäänsä ystäväystyessään hoivakodissa olevan Ninny Threadgooden kanssa. Tämä ystävyys toimii viitekehyksenä Ninnyn tarinoille vuosikymmenten takaa, jotka rakentuvat kahden naisen, Idgien ja Ruthin ystävyysyden ympärille.

Tarina soveltaa perinteisestä ihmissuhdetarinasta huolimatta useita dramaattisia kysymyksiä, joihin lukeutuu myös sivujuonena mahdollinen murhamysteeri. Tarinan läpi kulkeva kysymys on kuitenkin Ninny tarinan kertojana. Hän kertoo hyvin intiimeistä tilanteista hahmojen välillä, mutta hän ei itse koskaan esiinny kertomusta havainnoivissa takaumissa. Tämä antaa tarinalle ennalta-arvaamattomuutta, koska tarinan hahmojen lopulliset kohtalot eivät ole itsestään selviä. Elokuvan lopussa kuitenkin annetaan vahvasti ymmärtää, että Ninny on oikeasti tarinan keskiössä oleva Idgie. Tämä luo ristiriitoja tarinan sisään ja sitä kautta kertojasta tulee epäluotettava, vaikka tämä ei ratkaisevasti tarinan sisältöä muuttaisikaan.

### 3.3.3 Bridget Jonesin päiväkirja (2001)

Bridget Jonesin päiväkirja (2001) on romanttinen komedia, joka käsittelee kolmekymppisen Bridgetin romanttisia seikkailuja kahden miehen, lipevän Daniel Cleaverin ja jäykän Mark Darcyn välillä. Romanttisissa komedioissa väärinkäsitykset ovat tyypillinen komedian ja konfliktin lähde, jonka takia subjektiivista erheellisyyttä sovelletaan usein. Esimerkkinä tästä toimii Danielin tarina, joka epärehellisuuden takia harhauttaa Bridgetiä.

Elokuvan alkupuolella on selvää, että Danielin ja Markin välit ovat hyvin kylmät, eikä tähän anneta ilmeistä syytä. Lopulta Daniel kertoo syyn olevan, että Daniel yllätti Markin sängystä Danielin vaimon kanssa. Tämän johdosta Bridget ja Mark eivät ole väleissä pitkään aikaan elokuvan aikana. Lopulta katsojalle paljastuu, että Daniel valehteli. Todellisuudessa miesten osat olivat päinvastaiset. Tämän tajuminen tuo Bridgetin ja Markin lopulta yhteen ja paljastaa lopullisesti Danielin moraalittoman luonteen.

### 3.4 Kehystys ja takauma

Takaumalähtöinen tarina kerrotaan mysteerin tavoin. Nykyisyys on kehystäjä, joka esittelee jonkin mysteerin ja takaumat kertovat mysteeriin vastauksen. Takaumat tekevät lopulta "silmukan" kehystävän tarinan kanssa yhdistäen molemmat. Tällaisissa tarinoissa mysteeri syntyy esim. päähahmon ympärille, joka on kahdessa eri ajankohdassa erittäin erilainen ja takaumien kautta selviää mitä hänelle tapahtui. (Vacklin, Nikkinen, Rosenvall 2007)

#### 3.4.1 American History X (1996)

American History X on draamaelokuva, jonka keskiössä kahden veljen Derekin ja Dannyn suhde. Danny ihanoi veljeään Derekiä, joka on paikallisen uusnatsijärjestön arvostetuimpia jäseniä. Kun Derek tappaa kaksi mustaa miestä erittäin väkivaltaisesti, hänet tuomitaan vankeusrangaistukseen. Kun Derek palaa vankilasta, Danny, joka on seuraamassa veljensä jalanjäljissä, yllättyy tajutessaan Derekin hylänneen aiemman elämäntyyliinsä. Hiljalleen meille paljastuu mitä Derekille tapahtui vankilassa ja mistä hänen vihansa lähtökohtaisesti kumpuaa ja näillä keinolla hän koittaa estää Dannya tekemästä samoja virheitä.

Elokuvan takaumalähtöinen mysteeri on nimenomaan Derekin persoonallisuuden erilaisuus kahden eri ajankohdan välillä, jotka erotetaan toisistaan tekemällä toisesta mustavalkoisen ja toisesta värillisen. Elokuva esittelee takaumien kautta miten armottoman brutaali ja aatteelle omistautunut Derek on. Tämä luo painoarvoa mysteerille, koska hän ei vaikuta hahmolta, jonka aatteita voi mitenkään järkyttää.

Mysteeri alkaa aueta, kun elokuvan puolessa välissä Derek alkaa kertoa vankilakokemuksistaan. Hän aluksi koittaa sopeutua lähestymällä muita uusnatsivankkeja. Hän kuitenkin hiljalleen vieraantuu heistä, kun näkee heidän käyttäytyvän aatteen vastaisilla tavoilla. Samalla hän kuitenkin ystäväystyy mustan työtoverin kanssa ja kuulee hänen tekemästään rikoksesta, josta tuli kohtuuton tuomio. Tämä saa Derekin ajattelemaan ensi kertaa, kuinka järjestelmä sortaa värillisiä

ihmisiä. Tilanne kärjistyy, kun toistuvan uhmakkuuden takia muut uusnatsit raiskaavat Derekin. Tämän myötä hänen muutosprosessinsa käynnistyy ja hän tulee erilaisena ihmisenä takaisin vapauteen.

### **3.4.2 The Social Network (2010)**

The Social Network kehystää takaumalähtöisen tarinansa kahden vuoden 2007 pidetyn oikeuskäsittelyn kautta, joiden kautta havainnoidaan 2003–2004 välisen ajan haasteisiin johtaneita tapahtumia. Niiden kautta käymme läpi keskeiset tapahtumat, jotka johtavat haasteiden antamiseen. Katsojalle herää ensi kertaa mysteerimäinen kysymys, kun elokuvan alku esittelee meille kahden Facebookin tulevan perustajan, Mark Zuckerbergin ja Eduardo Saverinin ystävyuden. Tälle luodaan kontrasti ensimmäisellä kehystävällä todistajanlausunnolla, jossa he ovat selkeästi oikeushaasteen vastakkaisilla puolilla. Syntyy siis kysymys, että mitä heidän välillään on tapahtunut, joka johtaa tähän tilanteeseen. Samaa epälineaarista kysymyksenasettelua sovelletaan Winklevoss-haasteen kanssa.

Elokuva seuraa todistajanlausuntoja ja aiheeseen liittyviä takaumia rintarinnan, kunnes elokuva päättyy silmukkaan. Takaumaosuudet päättyvät siihen, kun oikeushaasteet päätetään antaa, ja oikeuskäsittely päättyy, kun Markille ilmoitetaan, että rahallinen sovittelu on paras tapa ratkaista asia.

### **3.5 Etuuma**

Etuuma (Flash Forward) tarkoittaa tilannetta, jossa tarina hyppää eteenpäin näyttäkseen jotain tarinan tulevaisuudesta. Tyypillisesti tämä on kohtuullisen lyhyt hetki, josta palaamme tarinan alkuun tietäen mihin tarina johtaa tietämättä kuitenkaan miten tarina ajautuu etuuman tapahtumiin. Etuuman antama tieto on konkreettisempää, kuin symbolisen ”Foreshadowing” tyyllisen ennustuksen. Ennustukset eivät tyypillisesti riko tarinan kronologiaa ja ovet yleensä kohtuu abstrakteja. (Woodhead Publishing)

### 3.5.1 Breaking Bad 2. kausi (2010)

Breaking Bad on AMC:n menestyssarja, jota esitettiin USA:n televisiossa 2008–2013 välisenä aikana. Sarjan keskiössä on kemianopettaja Walter White, joka saatuaan parantumattoman syöpädiagnoosin, alkaa entisen oppilaansa Jessen kanssa valmistaa metamfetamiinia. Sarjan edetessä he joutuvat toistuvasti vaarallisempiin tilanteisiin, ja Walter hiljalleen muuttuu arkisesta opettajasta vaaralliseksi huumeparoniksi.

Breaking Bad - sarjan 2. kauden jaksot 1, 4, 10 ja 13 aukeavat lyhyellä kohtauksella tulevaisuudesta. Ensimmäiset kohtaukset esittelevät pinkin nallekarhun, joka kelluu uima-altaassa puolet kasvoista palaneina hätäsireenien kaikuun ympärillä. Jakso kerrallaan kohtaukset muodostavat laajemman käsityksen katastrofista, joka on jättänyt jälkeensä ruumiita ja materiaalisia vaurioita. Katsoja ei tiedä miten näihin etuumiin lopulta päädytään, mutta ne ahdistavat koska uima-allas on tunnistettavasti Waltin perheen ja ruumiit ovat heidän pihallaan. Tämä luo mielikuvan, että sarjan keskushahmot ovat joutumassa vaaraan. Tämä on kuitenkin harhautus (3.6. Harhaanjohtaminen). Kauden viimeinen jakso paljastaa, että vaurioituneiden tavaroiden ja ruumiiden taustalla oli kahden lentokoneen törmäys. Syy tähän oli lennonjohdon inhimillinen virhe, kun tyttärensä menettänyt lento-koordinaattori ei huomaa koneiden olevan törmäyskurssilla. Tarinat kietovat toisiinsa se, että Walter ja Jesse ovat tämän kyseisen tyttären kuoleman taustalla. Tämän takia he ovat epäsuorasti vastuussa tästä onnettomuudesta.

On huomioitavaa, että sarja antaa katsojalle mahdollisuuden tajuta etuumien syyn lukemalla ne sisältävien jaksoiden nimet järjestyksessä: 1: Seven-Thirty-Seven 4. Down 10. Over. 13. ABQ. Avattuna ja suomennettuna: Lento 737 tippunut Albuquerqueen yllä.

### 3.5.2 M/S Romantic (2019)

M/S Romantic on kotimainen neliosainen draamakomediasarja. Sarja seuraa epälinearisessa järjestyksessä neljän eri perspektiivin kautta Ruotsin risteilyä. Sarja käyttää epälineaarista kerrontaa luodakseen mysteeria siitä miten hahmot



päätyvät eri tilanteisiin. Tämän lisäksi sarja käyttää etuumaa dramaattisena välineenä.

Sarjan jaksoissa näemme toistuvasti lyhyitä paniikinomaisia hetkiä, joissa laivassa mm. ei ole sähköjä, kannella on tunnistamaton eläin ja paikalle saapuu pelastushelikopteri. Sarja on lajityypiltään mustankoominen draama, eikä se sisällä juurikaan vaaraa tai väkivaltaa. Väläyttämällä katsojalle kuitenkin uhkaavia hetkiä, katsoja on jännittyneempi. Kun hahmot ovat yksin kannella tai huoneessaan, katsoja ei tiedä milloin jotain kamalaa tapahtuu. Lopulta etuumat eivät paljastu hallitsemattomaksi vaaraksi. Sähköt katkeavat hetkellisesti ja helikopteri tilataan silmätulehduksen takia. Tässäkin tapauksessa etuuma vaikuttaa lähes harhaanjohtukselta (3.6 Harhaanjohtaminen), koska se ei lunasta sen tuottamia pahoja aavistuksia.

### **3.5.3 Kauhea kankkunen (2008)**

Elokuva Kauhea kankkunen (2008) on komediaelokuva, jossa kolmen kaverin täytyy villin polttariyön jälkeen jäljittää askeleensa läpi aiemman yön tapahtumien löytääkseen kadonneen sulhasmiehen.

Elokuvan avauskohtaus sijoittuu tarinan loppuun aavikolle nuhjuisen ja lohduttoman kaveriporukan luokse. Kaveriporukan jäsen Phil soittaa kadonneen sulhasen morsiamelle tunnustaakseen, että sulhanen on lopullisesti kadonnut. Tämä antaa mielikuvan siitä, miten pitkälle he joutuvat menemään ja luo mahdollisuuden, että he eivät onnistu pyrkimyksessään. Elokuva siirtyy tästä aiempaan ajankohtaan esitellessä meille henkilöt ja tarinan käynnistävän katoamisen.

### **3.6 Harhaanjohtaminen**

Harhaanjohtaminen (eng. Red Herring) on mysteeritarinoille erittäin tyypillinen juonimekanismi. Sen on tarkoitus johdattaa hahmot ja katsoja väärälle polulle. Termi ”Red Herring”, eli ”savusilli” on todennäköisesti peräisin sen tuottamasta hajusta, joka peittää muita hajuja. Rikosmysteereissä tämä tyypillisesti on väärän henkilön epäily vallitsevien todisteiden valossa, mutta keskeinen johtolanka on

jäänyt huomiotta. (Mckee 1997). Harhaanjohtaminen saattaa kuitenkin paljastaa asioita, jotka ovat oleellisia lopun kannalta.

### **3.6.1 Harry Potter ja Viisasten kivi (2001)**

Harry Potter -kirjasarja on yksi kaikkien aikojen menestyneimpiä fiktiotuotoksia. Kirjasarja seuraa velhopoika Harry Potterin seikkailuja velhomaailmassa, eritoten hänen koulussaan Tylypahkassa. Seitsenosaisen kirjasarjan jokainen osa käsittelee yhtä lukuvuotta kasvattaen hahmon 11- vuotiaasta 17-vuotiaaksi.

Harry Potter -kirjat ovat fantasialajityypistä huolimatta kirjoitettu mysteerikertomusten rakenteella. Jokaisen kirjan tarinassa on kyse jostain mystisestä kysymyksestä tai asiasta, joka useimmiten on myös tarinan nimessä: Viisasten Kivi, Salaisuuksien Kammio, Azkabanin Vanki jne.

Ensimmäisessä Potter-elokuvassa päähahmo Harry ystäviensä kanssa koittaa selvittää Viisasten Kiven salaisuuden: mikä se on, missä se on ja kuka sen haluaa. Tarinan edetessä Harryn epäilykset kiinnittyvät taikajuomien opettajaan Severus Kalkarokseen. Syynä tähän on mm. hänen selkeä vihamielisyytensä Harrya kohtaan ja tilanne, jossa hän ilmeisesti kiroaa Harryn luudan koittaen tiputtaa hänet sen päältä. Lopulta tämä on kaikki harhaa ja todellinen roisto on pimeyden voimilta suojautumisen opettaja Orave, joka on ulkoisesti änkyttävä, herkkä ja heikko. Vastaavan kaltaiset harhautukset toistuvat usein sarjan aikana.

### **3.6.2 Kaunis mieli (2001)**

Kaunis mieli on Ron Howardin ohjaama elämäkertaelokuva matemaatikko John Nashista. Elokuva käsittelee Nashin elämää ja uraa, jota varjostaa aikuisiällä diagnosoitu, mutta aina läsnä ollut harhainen skitsofrenia. Elokuva soveltaa mysteerikerrontaa kahden eri dramaattisen kysymyksen kautta, joista ensimmäinen on itsessään harhaanjohtava.

Elokuvan toisen näytöksen alussa Nash rekrytoidaan matemaattisten lahjojensa takia Yhdysvaltojen salaiseen operaatioon. Hänen on tarkoitus löytää neuvostoliittolainen ydinase Yhdysvaltojen maaperältä, jonka sijainti selviää purkamalla aikakauslehtien salaisia koodeja. Mysteerin kysymys on siis ”Missä ydinase on?”. Elokuvan puolella välissä Nash kuitenkin joutuu sairaalaan, jossa hänellä todetaan olevan skitsofrenia. Elokuva ei kuitenkaan huomattavan pitkään aikaan vahvista Nashin harhaisuutta. Tällöin mysteeriksi muuttuu ”Onko Nash oikeasti sairas vai ei?”, kunnes Nash itse tulee selkeään johtopäätökseen, että hänen harhansa eivät ole tosia. Ensimmäinen dramaattinen kysymys osoittautuu näin harhapoluksi ja sen lomassa tehdyt havainnot, jotka ovat vieneet sitä mysteeriä eteenpäin, kuten aikakauslehdet, osoittautuvat todisteiksi Nashin harhaisuudesta.

### **3.7 Valheellinen ratkaisu ja todellinen ratkaisu**

Valheellinen ratkaisu on hetki elokuvan lopulla, jossa tarina näyttää päättyvän, eikä se kykene enää etenemään, kunnes tapahtuu vielä yksi käänne, joka vie tarinan lopulliseen ratkaisuun. Toimintaelokuvien tyypillinen esimerkki on *Alien* (1979), jossa elokuva näyttää päättyneen, kun Ellen Ripley räjäyttää alienin sisältämän aluksen. Hetken rauhan jälkeen paljastuu, että hirviö on löytänyt tiensä Ripley'n pakoalukseen, joten Ripley joutuu vielä kerran ottamaan yhteen tämän kanssa. (McKee. 1997)

Mysteereissä valheellinen ratkaisu voi olla hetki, jolloin mysteeri on ilmeisesti jo ratkennut tai näyttää lopullisesti ratkaisemattomalta. Todellinen ratkaisu tulee esimerkiksi, kun jokin aiemmin istutettu elementti paljastaa todellisen loppuratkaisun vieden tarinan tyydyttävään päätökseen.

#### **3.7.1 Kauhea kankkunen (2008)**

Valheellinen ratkaisu tulee, kun johtolangat tyrehtyvät ja he saavuttavat elokuvan alussa olleen etuuman. Kaveriporukan päähahmo Bradley Cooper soittaa kadonneen sulhasen morsiamelle tunnustaakseen sulhasen katoamisen. Juuri kun kaikki näyttää menetetyltä, yksi hahmoista muistaa istutuksen elokuvan alusta, jonka kautta he viimein löytävät sulhasen.

### 3.7.2 Citizen Kane (1941)

Elokuvan lopussa toimittajille on avautunut, minkälainen henkilö Kane oli, mutta he eivät saa kunnollista vastausta "ruusunnuppu" mysteeriin. Hahmot lopulta hyväksyvät, että he eivät saa vastausta, ja muutenkin pohtivat voiko henkilön koko elämää tiivistää yhteen sanaan. Kun tarinaa ohjaavat hahmot ovat poistuneet elokuvasta, Kanen massiivista omaisuutta aletaan polttaa. Viimeinen kuva on Kanen lapsuuden lumikelkka uuniin heitettyä. Sen kannessa lukee Rosebud (ruusunnuppu). Tämä ohjaa katsojan ajattelemaan, että Kanen vaalituin asia liittyy hänen lapsuuteensa.

### 3.7.3 Amélie (2001)

Amélie on Jean-Pierre Jeunetin ohjaama romanttinen komedia. Elokuva seuraa Amélie Poulain nimistä 23-vuotiasta pariisilaisnaista, joka Prinsessa Dianan kuoleman johdosta alkaa salaisesti sekaantua lähipiirinsä ihmisten elämiin tehdäkseen heistä onnellisempia.

Elokuvan tarinassa on useita kevyitä pienmysteerejä, jotka vievät hahmojen sisäistä tarinaa eteenpäin. Elokuvan keskeinen esimerkki on mystinen mies, joka tuntemattomasta syystä kiertää passikuvakopista toiseen ottaen itsestään kuvan vain heittääkseen sen roskiin. Tämä tarina tuo lopulta Amélien ja hänen ihastuksensa Nicon yhteen.

Elokuvan omalaatuinen esimerkki pienmysteristä, jossa on valheellinen ja todellinen ratkaisu on ironisesti elokuvan alkupuolella. Amélie löytää asuntonsa vessan kaakeleista vanhan lapselle kuuluvan rasian täynnä pieniä tavaroita. Amélie alkaa selvittää naapurustonsa kautta kuka hänen asunnossaan asui vuosikymmeniä aiemmin ja kontaktien kautta hän saa nimen Bredoteau. Amélie alkaa kiertää Pariisia etsien oikeaa henkilöä. Valheellinen ratkaisu tulee, kun hän tulee viimeisen mahdollisen Bredoteaun osoitteeseen ja saa kuulla hänen kuolleen. Amélie on luovuttanut, kunnes hänen erakkonaapurinsa kertoo, että nimi oli väärin: Se oli Bretodeau, eikä Bredoteau. Tämä johtaa todelliseen ratkaisuun, jossa Amélie saa kirjeen oikealle henkilölle. Bretodeau on hyvin liikuttunut löydöstään ja tämä motivoi Amélieta auttamaan muitakin ihmisiä.

Tässä esimerkissä mysteeri on vain yksiosa elokuvan tarinaa, eikä siihen palata kuin vain epilogissa. Tämä tekee tästä hyvän esimerkin mysteerin soveltamisesta tarinan käynnistäjänä, jonka ei kuitenkaan tarvitse olla koko tarinan kattava tai edellytä johonkin tiettyyn tarinamuottiin mukautumista.

## 4 MYSTEERIN KIRJOITTAMINEN

Tässä osiossa käsittelen mysteerin kirjoittamista ja kuinka tekstiä lähestytään niin, että tuloksena olisi mahdollisimman selkeästi ja kiinnostavasti kerrottu tarina. Käsiteltävänä projektina on lyhytelokuvakäsikirjoitukseni ”Apokalypsi”, josta on tarkoitus tehdä lopputyöelokuva. Osiossa käsittelen mysteerikerronnan sovellettavuutta lyhytelokuvan formaatissa ja miten tällaisen tarinan kirjoittamista kannattaa lähestyä. Osiossa yhdistelen omaa pohdintaa, havaintojani kevään 2020 käsikirjoittamisen opinnoista ja kevään/syksyn 2021 esituotantovaiheesta ja aiheen kirjallisuutta.

### 4.1 Apokalypsi – lyhytelokuva

Elokuva kertoo Aimosta, joka on vuosien jälkeen palannut lapsuudenkotiinsa äitinsä hautajaisiin. Siellä häntä on vastassa etäinen isä ja nuorempi sisko Raakel. Kun Aimo ja Raakel jäävät siivoamaan äidin jäämistöä, heille paljastuu salaisuuksia liittyen äidin nuoruudenromanssiin. Tämä saa Aimon epäilemään, onko hänet kasvattanut mies hänen isänsä.

Käsikirjoitusopinnojen aikana aloimme ideoida tarinaa tekemällä ajatuskartan omakohtaisista kokemuksista. Idea, josta lähdin luonnostelevaan, käsitteli edesmenneen mummoni kodin raivausta, jonka aikana löysin hänen kirjahyllystään mustan raamatun. Tämä yllätyspaljastus pisti minut arvioimaan uudestaan mitä hänestä edes tiesin.

Ideaa kehitellessä näin tilaisuuden kokeilla lyhytelokuvan formaatissa mysteerikerrontaa. Olen aina kokenut vetoa tarinoin, joissa lajityyppien konventioita käytetään pohjana lajityypin ulkopuolisten asioiden käsittelyyn. Uskoin myös, että kiinnostava mysteeri voi antaa ryhtiä tarinalle, joka muuten voi olla banaali perhedraama.

Kirjoitusprosessin aikana aloin lukea James N. Freyn kirjaa *How to Write a Damn Good Mystery* (2004). Kirja rakentuu rikosmysteerikirjoittamiselle, mutta pidin sitä hyödyllisenä yleisen dramaturgijan näkökulmasta. Frey korostaa erityi-

sesti, että hahmojen tulee olla aktiivisia ja motivoituneita, joita ei tule keinotekoisesti johdatella juonikonventioilla. Tämä korosti minulle mitä opinnoissakin kerrottiin: Hahmot ohjaavat tarinaa.

## 5 KIRJOITUSPROSESSI JA KESKEISET HAVAINNOT

Tässä osiossa käsittelen tiivistetysti käsikirjoituksen kehitystyötä ensimmäisistä versioista kuvausversioon asti. Kehitysprosessia kuvaillaessa käsittelen myös keskeisiä pohdinnan aiheita, jotka tulivat vastaan kehitystyön eri vaiheissa.

### 5.1 Step Outline versiot 1–3

Ennen varsinaista käsikirjoitusta tarina suunnitellaan ja yksi sen viimeisistä vaiheista on Step Outline (suom. kohtausluettelo), joka kertoo jokaisen kohtauksen toiminnan pääpiirtein ja ilman dialogia. Tämä auttaa hahmottamaan tarinan kokonaisuuden ja pitää huolta, että tarinan toiminta on tehokasta. Kolmannessa Step Outline -versiossa sovelsin ensi kertaa nimenomaan mysteerikerronnan konventioita. Aikaisemmatkin versiot perustuivat sarjaan paljastuksia, mutta ne eivät rakentuneet konkreettisille dramaattisille kysymyksille ja muistuttivat tyyliään lähinnä maagista realismia.

Keväällä 2020, kun olin kirjoittanut tarinasta kolmatta Step Outlinea, tarina oli alkanut ottaa mysteerin muotoja. Tarinassa Aimo ja hänen poikansa Kim tutkivat edesmenneen äitinsä jäämistöä. Isän ja pojan välillä on kiistaa, koska poika haluaisi opiskella musiikkia, mutta isä ei anna lupaa tähän. He lopulta päätyvät tuntemattoman lukitun kirstun luokse. Täältä sitten paljastuu salaisuuksia äidistä, joka muuttaa hänet konservatiivista äitihahmosta villiksi taiteilijasieluksi. Tarina lopulta huipentuu, kun isä antaa pojalle luvan opiskella musiikkia.

#### 5.1.1 Mysteerin vaikutus menneisyyteen ja nykyisyyteen

James Frey väittää, että murha on ainoa kiinnostava mysteerin alkupohja, koska siitä katsojan voi saada välittämään. Vaikka en ole samaa mieltä tästä, ensimmäisten Step Outline -versioiden ongelma oli se, että tarina ei ollut dramaattisesti mielenkiintoinen. Tarina ei luonut vahvaa draamaa nykyisyyteen. Tarina tässä muodossa mahdollistaa vain isän asennemuutoksen, mikä ei luonut kovinkaan vahvaa jännitettä, eikä motivoinut hahmoja ulkoiseen toimintaan.



Mysteeritarinan voi mielestäni kuvailla kertomukseksi, jossa hahmot koettavat ymmärtää mitä on tapahtunut ennen tarinan alkua ja se motivoi heidän toimintaansa nykyisyydessä. Oli siis tärkeää ratkaista, kuinka mysteerin purkaminen voisi maksimaalisesti vaikuttaa hahmojen käyttäytymiseen tarinan nykyisyydessä. Tähän kysymykseen nousi ratkaisuksi mysteerin sitominen äidin salaisen romanssin ympärille ja Aimon vanhan isän tuominen mukaan. Luomalla tilanteen, jossa äidin jäämistöt paljastavat Aimolle, että hänen kasvatti-isänsä ei ole hänen biologinen isänsä, sain mahdollisuuksia luoda dramaattista toimintaa nykyisyyteen.

## 5.2 Versio 4

Versio 4 oli viimeinen versio, jonka kirjoitin osana kevään 2020 käsikirjoituksen suuntausopintoja. Tein tämän jälkeen vielä muutaman version, mutta palasin kirjoittamaan ohjatusti lokakuussa 2020. Käsikirjoituksen pituus oli 15 sivua.

Tämän version aikana tarina vakiintui draamaksi, joka soveltaa mysteerikerronnan mekanismeja. Aikaisempien versioiden palautteen pohjalta keskitin huomion enemmän Aimon ja hänen isänsä heikkoihin väleihin ja, kuinka äidin tavaroiden paljastus saa Aimon kohtaamaan isänsä. Heidän huonoille väleilleen ei kuitenkaan ollut tiettyä dramaattista syytä, vaan syynä oli molempien asenteellinen taipumattomuus. Aimo ei myöskään tiedä mitään äitinsä nuoruuden elämästä tai matkailusta ennen kuin hän löytää äitinsä vanhat tavarat.

Versio sisältää seuraavat paljastukset ja dramaattisten kysymysten alustukset:

- Aimo koitti lapsena avata huoneen kulmassa olevan lukitun luukun, jonka äiti estää sanoen, että niin kauan kun hän elää, Aimolla ei ole sinne mitään asiaa. Kysymykseksi nousee, mitä äiti salaa.
- Äiti on kuollut, minkä takia hänen tavaransa halutaan viedä pois, paitsi kirjat, jotka jätetään kummastelevalle Aimolle. Kysymys on, miksi äiti jätti kirjat hänelle. Istutamme tässä kohtaa myös dialogin kautta, että Aimo syntyi ”odotettua aiemmin”. Aimo ottaa vanhan raamattunsa ja sen välistä tippuu avain. Aimo tunnistaa sen ja miettii sopsisiko lapsuuden luukkuun.

- Aimo saa luukun auki ja löytää sieltä kirstun. Kirstun avatessa Aimo löytää sieltä tupakkarasian, mustan raamatun, kasan kirjeitä ja albumin täynnä nudistikuvia 50-luvun lopun Saksasta. Aimo panikoi tätä ja sulkee tavarat takaisin luukkuun. Tutkintaa auttanut poika Kim huomaa tippuneen valokuvan, jossa on miehen kuva, joka vähän muistuttaa Aimoa. Kysymyksiksi nousee: Millainen äiti oikeasti on ja kuka tämä kuvan mies on.
- Aimo varovasti tiedustelee isältään matkusteliko hän ja äiti koskaan. Hän sivulauseena huomauttaa, että äiti kävi Saksassa ennen avioon menoa.
- Aimo tästä paljastuksesta motivoituneena alkaa tutkia poikansa kanssa kirstua tarkemmin. He käyvät mustan raamatun, valokuvat ja kaikki saksankieliset kirjeet läpi. Tämän tutkimuksen lopulla hahmot kertaavat, että äiti matkusti Saksaan ja osallistui jonkinlaiseen kulttitoimintaan, jonka kautta hän tapasi Karl-nimisen miehen. Äiti rakastui häneen, mutta joutui jostain syystä palaamaan kotiin ja menemään naimisiin. Hän kuitenkin jatkoi kirjeiden lähetystä Saksaan. Aimo sitten tajuaa, että isä sanoi Aimon syntyneen liian aikaisin, herättäen epäilyksen josko äiti oli raskaana jo takaisin tullessaan.
- Tämän motivoimana Aimo kohtaa illallisella isänsä ja purkaa hänelle tuntejaan siitä, kuinka ei pidä hänestä ja hänen autoritäärisestä vähättelevyydestään. Aimo alkaa sitten ilkeästi kertoa isälleen paljastuksesta, mutta nähdessään kuinka heikolta hän näyttää, Aimo perääntyy. Lopussa selviää, että Aimo kertoi isälleen totuuden, muttei välttämättä aivan kokonaan.

Tarinassa oli jo joitakin rakenteellisia oivalluksia, mutta kun tekstin vaiheet lajitellaan näin, sen tunnistaa liian monimutkaisesti ja jopa dramaattisesti toimimattomaksi. Saamani palautteen ja omien havaintojeni pohjalta näen tähän muutaman keskeisen syyn:

- Koska Aimo ei tiedä mitään äitinsä historiasta tai edes matkustelusta, kaikki tarinan juonen kannalta oleellinen tieto tulee tarinan pituuden huomioiden myöhään. Arkun sisältö ensi kertaa nähdään sivulla 7, joka on melkein puolivälissä. Syynä tähän on se, että tarinan maailma ja piiloistutukset tulee alustaa ennen kuin sen sisäisiä dramaattisia kysymyksiä voi ymmärrettävästi esittää. Mutta koska lukijalle ei tiedon vähyyden takia ehdi

syntyä ymmärrystä äidistä mm. matkustelijana, puolessa välissä saatua tietoa ei ehditä juurikaan dramaattisesti soveltaa.

- Koska en tässä vaiheessa kehitysprosessia ollut vielä vakiinnuttanut onko kyseessä tarina edesmenneen äidin menneisyydestä vai Aimon suhteesta isäänsä, kumpikin jää käsittelyssään epäselväksi. Tämä ironisesti jättää ilmoille mysteerimäisiä kysymyksiä, joita ei lunasteta. Tekstin lukijoille nousi erityisesti mieleen, miksi äiti tuli Saksasta kotiin, jos hän oli siellä rakastunut mieheen ja mitä äiti erityisesti tavoitteli salaisuutensa paljastamisella. Isän ja Aimon suhteessa jää epäselväksi minkä takia heidän välinsä ovat niin tulehtuneet. Koska lukijalle tämä ei ollut selvää, jää epäselväksi mitä katsojan tulisi ajatella tarinan lopussa. Aimo epämiellyttävällä asenteella alkaa kertoa löydöistään isälle, mutta sitten ei yhtäkkiä ehkä kerrokaan.
- Äitiin liittyvät paljastukset tuntuivat myös tarinaan nähden liian monimutkaisilta ja hitaasti aukeavilta. Meille ensin selviää äidin olevan jotenkin tekemisissä kulttitoiminnassa, sitten että hän kävi Saksassa, ihastui mieheen, joutui jostain syystä palaamaan ja tämä mies on todennäköisesti Aimon oikea isä. Ensimmäiset paljastukset tarinassa saadaan sivulla 7, mutta isyyteen liittyvää tietoa ei vahvisteta ennen sivua 12, jolloin tarinaa on jäljellä enää kolmen sivun verran. Tämä on ongelmallista, koska se että Aimon kasvattaja ei ole hänen oikea isänsä on näihin kahteen mieheen liittyen isoin paljastus, mutta tarina ei ehdi hyödyntää sitä.

### 5.2.1 Mysteerin kaksi tarinaa

Käsikirjoituksen ensimmäiset versiot tehtiin keväällä 2020 osana käsikirjoittamisen opintoja. Käsikirjoituksella oli useita muotoja, mutta se alusta lähtien perustui hiljalleen ilmeneviin paljastuksiin. Palautekeskusteluissa kuitenkin huomasin toistuvasti, että lukijoilla oli vaikeuksia seurata päähahmon äidistä tulevia paljastuksia, koska minulla itsellä ei ollut niistä yksityiskohtaista käsitystä.

Mysteeritarinassa on oikeasti kaksi tarinaa, joista toinen on piilossa. Murhamysteereissä tämä on murhaajan näkökulma, joka tietää kaiken mitä sankari koittaa selvittää ja koittaa johtaa häntä harhaan. (Frey 2004). Tämä oli minulle erittäin hyödyllinen tieto ja tämän pohjalta kirjoitin tarkan taustatarinan äidin hahmosta.

Kun sain selkeyden tähän, minun oli helpompi valita hetkiä, joiden ympärille luoda tarinan johtolankoja.

Varhaisemmissa versioissa äidillä oli suhde saksalaisen okkultistimiehen kanssa 50-luvun lopulla. Tämän takia äidin arkusta löytyi myös musta raamattu. Taustatarinan kertomisessa oli kuitenkin haasteena selittää, miksi nämä kaksi ihmistä sitten eivät pysyneet yhdessä. Koska tarvitsin tähän yksinkertaisen ja historiallisesti uskottavan syyn, siirsin äidin taustatarinan 50-luvun Saksasta 60-luvun Kreikkaan. Koska vuonna 1967 Kreikka koki sotilaallisen vallankaappauksen, äidin täytyi turvallisuussyistä lähtemään. Äidin menneisyys herätti kysymyksen, haluaako hän Aimon saavan selville tämän. Lähes kaikissa versioissa kantani on ollut ei. Tämä liittyi tarinan logiikkaan: Jos äiti tahtoo Aimon tietävän, miksi hän ei vain jättäisi esimerkiksi kirjettä, joka selittäisi asian auki? Tämän asian päättäminen kuitenkin vaikutti myös suoraan äidin tavoitteisiin. Jos hän haluaa asian julki, miksi näin on? Jos hän haluaa pimittää asian, miksi näin on?

Kirjoitusprosessin edistyessä, oli jatkuvasti tärkeämpää, että Aimon ja isän suhde on myös tarkasti taustoitettu. Kun päätin, että heidän suhteensa tulisi olla etäinen, en aluksi antanut tälle erillistä syytä. Heidän välinsä olivat vain suomalaiseseen kansankulttuuriin sopivasti kylmät. Tämä ei kuitenkaan toiminut, koska lukijat jäivät miettimään mikä heidän välillään on. Tämä ei välttämättä olisi toistunut toisenlaisessa käsikirjoituksessa, mutta koska tarina käsittelee vanhemman menneisyyttä, odotus on että tässäkin on jotain. Pitkän kehitystyön jälkeen kirjoitin Aimon ja isän taustoihin pitkittyneen riidan, jossa Aimo päättää olla seuraamatta isänsä pappiammattia, vaan alkaa baariyrittäjäksi. Tämä välirikko pitkittyi, kun isä kieltäytyy tulemasta Aimon lapsen ristijäisiin. Aimo epäilee tarinan aikana, että syy isän kylmyydelle on se, että hän tietää Aimon olevan jonkun toisen poika. Todellisuudessa isä on vain loukkaantunut Aimon elämänvalinnoista, koska hänen isänsä menehtyi alkoholin takia.

### **5.3 Versio 7**

Muutaman kuukauden tauon jälkeen palasin käsikirjoituksen pariin. Koska tiesin kehitysprosessin olevan vielä kesken, halusin kokeilla kuinka syväksi mysteerisen tarinankerronnan voi tässä annetussa formaatissa laittaa.

Tätä versiota kirjoittaessa ajattelin, että äidin halu saada tieto julkisuuteen antaa mahdollisuuden omanlaiselleen draamalle, koska hänen motiivinsa voi itsessään antaa mahdollisuuksia yllätyksiin. Minun täytyi kuitenkin tehdä uskottavaksi, miksi äiti ei koita selittää asiaa auki Aimolle yksinkertaisemmalla tavalla. Tämän takia taustoitin äidin ja Aimon välejä niin, että Aimon lapsuudessa äiti viihdytti häntä pulmilla ja aarrejahdeilla. Näiden lisäksi halusin ratkaista miksi äiti jätti rakastettunsa ja miksi Aimon ja isän välit ovat huonot. Äidin kysymyksen ratkaisin sijoittamalla hänen taustansa 50-luvun Saksasta 60-luvun lopun Kreikkaan. Täten sain historiallisen syyn äidin Suomeen paluuseen, koska 1967 Kreikka koki sotilaallisen vallankaappauksen. Ratkaisin isän ja Aimon riidan lyhyellä takaumakohdauksella, jossa Aimo lähtee kotoa, vaikka äitikin koittaa saada heidät kuuntelemaan toisiaan. Koska suhtauduin tähän käsikirjoitukseen hyvin kokeilukeskeisesti, en välittänyt kokonaismitoista. Tästä syystä tämä versio on 20 sivua pitkä.

Version 7 mysteerinvaiheet ovat seuraavat:

- Alussa istutetaan, että Aimo lapsena selvitti äitinsä tekemiä aarrejahveja. Aimo kiinnostuu huoneensa luukusta, mutta äiti kieltää sen kaivelun. Mitä luukussa on?
- Aimon ja isän välit vaikuttavat etäiseltä ja vaativilta. Aimon poika Kim kysyy tätä ja Aimo vastaa tuntevansa isänsä eri tavalla. Mitä heidän välillään tapahtui?
- Äidin toivekirje päiväyksellä 2/3.1977 luetaan. Sen alkaa lauseella ”Todellinen tahtoni”. Kirjeen mukaan kaikki jaetaan pois paitsi yksi teos ”Hypatia”, joka annetaan Aimolle. Lopussa äiti pyytää, että hänet tuhkataan lähimpänsä luokse. Aimo ei ymmärrä miksi hänelle jätettiin tämä kyseinen kirja. Avatessaan kirjan sieltä tippuu avain, jonka hän yhdistää huoneensa luukuun.
- Aimo saa avaimella luukun auki, josta löytyy arkku, jonka kannessa lukee 1/3. Mitä tämä numero tarkoittaa?
- Arkun sisältä löytyy kirja, nippu kirjeitä, tupakkaa ja valokuva-albumi. Kirja on ”The Holy book of Thelema”, Aleister Crowley’n New age -mystiikkaa. Kuvat ovat Kreikasta, mikä hämmentää koska äidin ei tiedetty matkustele-

van. Kuvien muuttuessa intiimimmiksi, Aimo keskeyttää tutkimisen. Kansion välistä tippuu kuva äidistä kreikkalaisen miehen kanssa. Aimo ottaa sen talteen. Kuka kuvan mies on?

- Illallispöydässä isä vaatii Aimoa lukemaan ruokarukouksen, mutta Aimo lähtee. Tämä käynnistää takauman, jossa nuori Aimo lähtee kotoa riidan aikana, jossa kumpikin miehistä sanoo toisilleen ikävästi. Äiti koittaa saada hänet asettumaan.
- Aimo alkaa tutkia kirstun kirjeitä. Niistä nousee esille äidin tunteet kreikkalaisesta miestä kohtaan ja se vahvistaa ajatuksen, että kreikkalainen mies on Aimon oikea isä. Aimo miettii mikä on syy, että hänelle nyt kerrotaan.
- Aimo katsoo äidin toivekirjettä ja huomaa otsikon olevan muodossa 2/3. Tämä on siis toinen vihje. Lukiessaan kirjettä hän huomaa, että viimeisen lauseen, jossa sanotaan että tuhkaus tehdään lähimmän luokse, alla on tyhjää. Hän haistaa sen ja huomaa sen sitruunamehuksi. Sytyttimellä hän paljastaa tekstin, joka on koordinaatit kreikkalaiselle vuorelle. Aimo on vakuuttunut, että äiti kertoi tästä näin, koska haluaa hautauksensa Kreikkaan. Aimo menee kertomaan isälle tästä, mutta poika Kim koittaa estää, koska isä voi järkyttyä tästä. Aimo ei kuuntele tätä, kunnes poika saa Aimon muistamaan, että kolmas vihje on löytymättä.
- Aimo miettii ja huomaa perhepotretin, jonka merkitys on nyt eri. Hän vetää sen alas ja sen takaa löytyy ilmoitus, että kreikkalainen on kuollut. Tämän lisäksi hän löytää valokuvan isästään ja itsestään lapsena jäähyllä.
- Keskusteltuaan isän kanssa, Aimo ratkaisee äidin tahtoon liittyvän pulman jakamalla äidin tuhkat kahteen astiaan. Täten yksi voidaan haudata tänne ja toinen Kreikkaan.

Niin kuin aiemmin mainitsin, kohtelin tätä versiota harjoitteena, jossa voin havainnoida kuinka pitkälle pulmamaisen mysteerin voi lyhyt elokuvan formaatissa viedä. Jälkikäteen katsottuna tuloksena oli ajoittain viihdyttävä, mutta dramaattiselta painoarvoltaan ontuva kertomus. Tämän taustalla painoi erityisesti se, että pituudesta huolimatta, tarinalla ei ole aikaa mielekkäästi käsitellä hahmojen välisiä konflikteja, eikä myöskään ratkaista niitä. Tämän taustalla on aikaisemmin mainittu ongelma, että tarinaa ei olla sidottu äidin tai isän ympärille, jonka takia tarina ei toimi. Tämän version palaute sai opettajilta kriittisen vastaanoton mm. pituutensa takia, mutta myös että se ei tuntunut dramaattisesti selkeältä. Tarinan

kehittäminen tämän version pohjalta tuntui kuitenkin hankalalta, koska tässä näkyi usean version jäänteitä, mikä teki tekstistä liian monimutkaisen muokattavaksi. Sain ohjeistuksen mennä alkuun ja kirjoittaa kohtausluettelon ja oikeasti päättää mistä tarina kertoo.

### 5.3.1 Mistä tämä tarina kertoo?

Kun tarinaan tuotiin mukaan Aimon isähahmo, piti palata tarinan perimmäiselle kysymykselle, eli mistä tarina kertoo. Tarinan keskiössä on edelleen äidin jäämistön siivoaminen ja sen salaisuuksien tutkiminen, josta sitten paljastuu että Aimon kasvatti-isänsä ei ole hänen oikea isänsä. Lyhytelokuvan formaatti huomioiden, oli tärkeää päättää, kertooko tämä tarina Aimon ja äidin vai Aimon ja isän välisestä suhteesta. Kokeilin kumpaakin vaihtoehtoa useaan otteeseen ja yhdistelinkin niitä useissa versioissa, mutta tarinan lyhyys pakotti valitsemaan jomman kumman.

Kun kerroin tarinaa painottuen äitiin, hänen salattu taustatarinansa luonnollisesti korostui. Kaikkia näitä yksityiskohtia tutkittiin tarkemmin usealla takaumakohtauksella Aimon lapsuudesta. Painottamalla tarinan Aimon ja äidin välille, elokuvan arkki alkoi kertoa Aimosta, joka kokee elämänmullistuksen, oppiessaan kuka hän oikeasti on ja saa näin suunnan elämälleen.

Versioissa, joissa keskityin Aimon ja isän väliseen suhteeseen korostui erityisesti heidän kylmät välinsä ja sen ratkaiseminen. Näissä versioissa äidin paljastukset pyrkivät keskittymään vain olennaiseen, eli äidin salaiseen romanssiin, jonka takia Aimo ei ole kasvatti-isänsä oikea poika. Se, että tarinan paljastuksella olisi painoarvoa, täytyi Aimon ja isän välillä olla jotakin, joka kykenee tarinan edetessä muuttumaan. Varhaisimmissa versioissa Aimolla oli kohtuu ymmärtäväinen ja normaali suhde isäänsä, minkä takia todellisen isyyden paljastuminen ei tuntunut konkreettisesti muuttavan mitään. Muuttamalla heidän suhteensa etäiseksi ja kaunaiseksi mahdollisti sen, että kun todellinen isyys paljastuu, Aimo voi käyttää sitä kasvatti-isäänsä vastaan kasvattaen heidän välistään konfliktia. Tämän kautta elokuvan tarina alkoi painottua ensisijaisesti anteeksiannon ja irti päästämisen teeman ympärille.

Joissakin versioissa pyrin käsittelemään kumpaakin suhdetta perusteellisesti, mutta sen takia käsikirjoituksen pituus, jonka tavoitemitta oli 13 sivua, muuttui 20 sivuiseksi eikä tyydyttävästi kyennyt käsittelemään kumpaakaan tarinaa.

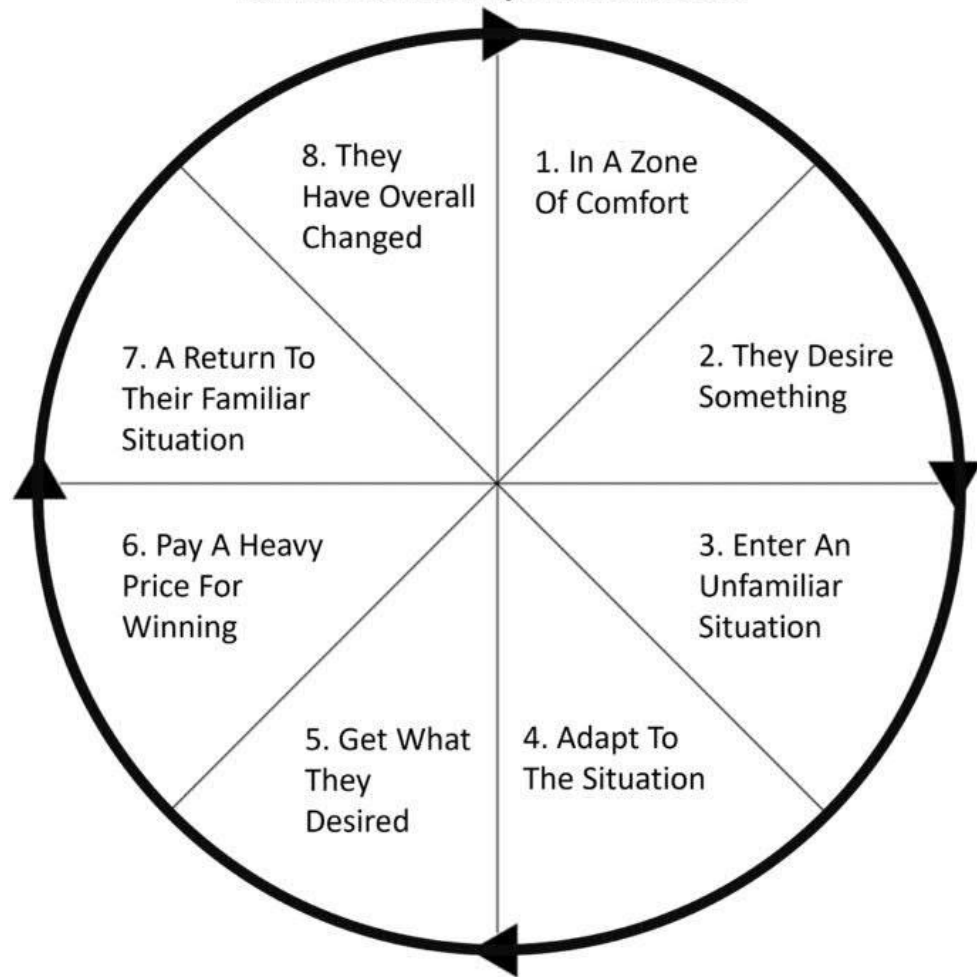
Päädyin lopulta sitoutumaan isän ja pojan väliseen suhteeseen. Tämä taustalla oli ajatus, että vaikka äidin taustoissa on paljon hedelmällistä ja kiinnostavaa tutkittavaa, lyhytelokuvan formaatissa ja yhdessä perspektiivissä on vaikea tehdä kiinnostavaa tarinaa elävän ja kuolleen henkilön välille. Niin kuin aiemmin korostin, että mysteeritarinassa menneisyyden kysymykset vaikuttavat nykyisyyden toimintaan. Tämän takia oli lyhytelokuvallisesti tyydyttävämpää keskittää tarina isän ja pojan välille, koska sitä voimme tarinassa konkreettisesti havainnoida ja siihen hahmot voivat kaikkein tehokkaimmin vaikuttaa.

#### **5.4 Versiot 9–10**

Koska tarina oli muuttunut sekavaksi, palasin alkuun ja kirjoitin uuden Step outlinen yrittäen keskittyä vain olennaiseen. Koska tarinan tulisi sopia lyhyt elokuvan muotoon, halusin jonkin työkalun, jolla saada tarinan rakenteesta otteen. Tässä apuna oli käsikirjoittaja Dan Harmonin tarinaympyrä. Harmon on soveltanut tarinaympyräänsä urallaan televisiokirjoittajana sarjoissa ”Paluu pulpettiin” ja ”Rick and Morty”. Ympyrä pohjautuu Joseph Campbellin monomyyttiin ja painottaa nimenomaan päähahmon toimintaa ja muutosta. (Studiobinder 2020)



### Dan Harmon's Story Circle Structure



(Industrial Scripts 2021)

1. Aimo on tullut siivoamaan äitinsä jäämistöä tämän kuoltua ja on tämän takia tullut tapaamaan isäänsä, johon hänellä on tulehtuneet välit.
2. Aimo tahtoo, että voisi kuvainnollisesti lyödä luun isänsä kurkkuun, koska uskoo tämän ansaitsevan sen. Hän uskoo saavansa tämän, kun äiti ohittaa viimeisessä tahdossaan isän ja antaa kaiken suoraan lapsille.
3. Aimolle kuitenkin sanellaan vain yksi kirja, Hypatia. Tämä johdattaa Aimon avaimelle, joka vie hänet arkulle täynnä äidin salattua omaisuutta, joka räjäyttää käsityksen hänestä.
4. Alkushokin jälkeen Aimo alkaa käydä läpi äitinsä tavaroita ja niistä paljastuu, että äidillä oli suhde juuri ennen Heikkiä kreikkalaisen miehen kanssa.
5. Aimolle selviää, että hänen isänsä ei ole hänen isänsä. Tämä on täydellinen isku vasten isänsä kasvoja.

6. Aimo paljastaa Heikille, että äidillä oli suhde kreikkalaisen kanssa. Heikki murentuu tästä ja paljastaa epäilynsä asiasta näyttämällä kirjeitä, jotka oli lähetetty takaisin avaamattomina. Aimo on aivan hukassa tämän jälkeen.
7. Aimo päättää salata isyysasian turvaten heidän suhteensa.
8. Hänellä on syvempi ja empaattisempi ymmärrys vanhemmistaan.

Purkamalla tekstin tällä tavoin dramaattisesti ymmärrettäviin osiin, tarina selkeytyi huomattavasti ja sitä aiemmin ”painanut massa” poistui tehden tarinasta keveämmän ja keskitetyimmän. Tarinan keskittäminen ensisijaisesti Aimon ja isän suhteeseen ja rajaamalla äidin salaisuuden vain paljastukseen kreikkalaisesta suhteesta ja salatusta isyydestä auttoi minua keskittymään muihin asioihin. Tämän kautta huomasi, että olisi kiinnostavampaa, jos Aimon pojan muuttaisi sisoksi. Tällä tavoin tarinassa olisi yksi draamalle omistautuneempi perspektiivi ja äidin paljastus muuttaisi heidän suhdettaan, koska Aimo on yhtäkkiä vain velipuoli. Tarina yleisesti alkoi löytää muotonsa, mutta jäljelle jääneet mysteerimekanismit eivät vielä toimineet. Koin kuitenkin, että voisin turvallisemmin keskittyä niihin.

## 5.5 Versio 15.5

Version 9 Step Outline oli onnistunut ryhtiliike tarinan muodon löytämiselle. Version 11 ja 15.5 välillä hioin käsikirjoitusta eteenpäin tiivistämällä kohtauksia, terävöittämällä hahmojen välistä draamaa ja keskittymällä nyt uudestaan mysteerikerronnan mekanismeihin. Tämä tuntui luonnolliselta, koska nyt tarina oli saavuttanut sisällöllisen ymmärrettävyytensä.

Version 15.5. mysteerikerronnan vaiheet:

- Näemme pihamaan ja saunan, jossa heiluu kylttinumero ”333”.
- Äidin hautajaistilaisuudessa Aimo kääntelee valokuva-albumia. hänen silmänsä tarttuu valokuvaan, josta on jäänyt revennyt kulma paikalleen. Mistä kulma on jäänyt?

- Aimo ja sisko katsovat äidin ja isän hääkuvaa, jossa isoäiti on myös mukana. Sisko miettii, puhuiko isä koskaan isästään. Aimo ei usko. Miksi isä ei puhunut isästään?
- Raivatessaan siskon kassa äidin lajittelemaan jäämistöä, Aimo löytää laatikon, jota ei olla merkattu mitenkään. Hän avaa sen ja löytää sieltä tuntemattoman kirstun. Mikä se on ja mitä se sisältää?
- Aimo ja sisko avaavat sen ja katsovat sisään. He löytävät sieltä valokuvaalbumin, kirjeen ja lukollisen rasian. Mitä rasiassa on? Albumi kertoo äidin Kreikan matkoista, joiden aikana alkaa esiintyä tuntematon mies. Kuka mies on? Aimo kaivelee kirjettä, jonka kannessa lukee Apokalypsi. Mitä tämä tarkoittaa?
- Aimo kääntää kirjeen ja luettaa sen siskollaan. Aimo päättää mennä kertomaan isälleen, mutta ei ole tietoa tietääkö hän asiasta vai ei.
- Illallinen muuttuu Aimon ja isän väliseksi riidaksi, jonka aikana Aimo paljastaa kreikkalaisen ja äidin romanssin. Isän reaktio on olematon.
- Lukollinen rasia ei ole vielä auki. Tähän ei meinaa löytyä ratkaisua. Aimo katsoo äidin jäähyvalokuvaa, jonka kulmassa näkyy "333" Aimo keksii, että tämä Suomen kotiosoite avaa lukon, ei mikään Kreikkaan liittyvä. Samalla alun revenneeseen valokuvan kulmaan palataan. Mistä se on revennyt? Aimo löytää rasiasta kreikkalaisen osoitetiedot. Aimo ei tiedä tahtooko äiti näiden asioiden paljastuvan vai ei. Sisko kertoo, että kuolinvuoteellaan äiti tahtoi näiden kahden miehen sopivan ja näin hän taivuttelee Aimon juttelemaan isälle.
- Aimo juttelee isälleen. Isä on epäillyt äidin suhdetta, muttei kysynyt. Isä paljastaa, että hän oli ikävä, koska oman isän kuoltua alkoholiin, hän halusi varmistaa, että Aimosta tulee kunnollinen. Isä paljastaa kuvan, josta kulma oli revennyt. Se oli kuva Aimosta ja Isästä vuosia sitten jäähyllä. Hahmot tekevät sovinnon.

Käsikirjoitus alkoi olla valmiina. Viimeisiä versioita hioessani yllätyin siitä, kuinka paljon minulla oli lopulta soveltaa mysteerikerronnallisia mekanismeja, vaikka tarina oli yksinkertaistunut niin paljon mm. versiosta 7. Kun hahmojen väliset konfliktit ja taustatarinat olivat selvät, niihin liittyvien viittausten ja tiedonantojen hallittu soveltaminen muuttui yksinkertaiseksi. Tästä parhain esimerkki oli isän ja Aimon taustatarinan hyödyntäminen. Koska tiesin, että isän etäisyyden taustalla on

ongelmat hänen oman isänsä kanssa, pystyin lisäämään tarinaan istutuksia, jotka eivät mitenkään liittyneet äidin Kreikan muistoihin. Tällä tavoin tarinaa kuljettava Kreikan mysteeri toimii itsessään harhautuksena tehden oikeasta ratkaisusta toivottavasti yllättävämmän.

## **5.6 Versio 17.4.**

Versio 17.4. toimi elokuvan kuvauskäsikirjoituksena. Kuvaukset suoritettiin 17.9.-21.9. välisenä aikana. Käsikirjoitus oli säilynyt pääasiallisesti samanlaisena v. 15.5. eteenpäin. Ainoa huomattava muutos oli kirstun löytämisen yhteydessä. Kun Aimo ja sisko ovat löytäneet kirstun, Aimo löytää punaisen post-it lapun, joka todistaa, että äiti ei halunnut arkun löytyvän. Aimo uteliaisuutensa takia kuitenkin salaa tämän. Tämä päätös selkeytti äidin tarkoitusperiä ja toiveita. Tämä teki Aimosta myös aktiivisemmän protagonistin, koska hän tekee mitä tahtoo, vaikka tietää että muut eivät sitä hyväksyisi.

### **5.6.1 Mysteerin tekeminen selkeäksi**

Mysteerikirjoittamisessa korostuu entistä enemmän tarve välittää merkityksellinen informaatio katsojalle selkeästi ja mahdollisimman yksinkertaisesti. Tämän tarkoitus on pitää huoli, että katsoja pysyy koko ajan mukana tarinassa.

Koska Apokalypsi on lyhytelokuva, jouduin olemaan erityisen varovainen sen suhteen, kuinka monta mysteeriin liittyvää juonenkäännettä tarinassa voi olla ennen kuin tarina lakkaa olemasta selkeä tai tarinan emotionaalinen puoli alkaa kärsiä.

Lopullisessa käsikirjoituksessa on loppujen lopuksi kolme isoa käännettä. 1. Arkku löytyy ja paljastaa äidistä tuntemattomia puolia 2. Aimo saa tietää, että hänen isänsä ei ole hänen ja uskoo tämän selittävän heidän väliensä heikkouden. 3. Aimo saa tietää isänsä etäisyyden perimmäiset syyt, jotka eivät liity mitenkään Kreikka-paljastukseen.

Uskon tämän toimivan erityisesti siksi, että jokainen paljastus johtaa suoraan toiseen ja melko tiiviisti pyörii Aimon ja hänen isänsä suhteen välillä. Mysteerin

kertominen selkeytyi huomattavasti, kun sitouduin tähän tarinan keskeisimpään konfliktiin ja taivutin kaikki paljastukset sen ympärille. Kirjoituksen periaate oli: ”Miten tämä paljastus vaikuttaa Aimon ja isän väleihin”. Koska tämä tiedettiin, oli tärkeää että katsoja ei jäisi miettimään asioita, jotka eivät olleet tarinalle tärkeitä. Tämän takia oli tärkeää, että äidin taustatarina oli niin yksiselitteinen kuin se voi olla. Hän kävi Kreikassa ja rakastui siellä mieheen. Juntan vallankumouksen takia hän joutui palaamaan Suomeen, jolloin tajusi olevansa raskaana. Hän meni naimisiin Aimon kasvatti-isän kanssa ja halusi lopulta salata tämän asian itsestään perheensä hyväksi.

Huomasin kuitenkin kuvausten aikana toistuvasti, että se mitä on kirjoitettu, ei välttämättä aukea kuvakerronnan kautta.

### **5.6.2 Mysteerin selkeyttäminen kuvaustilanteessa**

Mysteeritarinaa kirjoittaessa ja kuvatessa korostuu erityisesti selkeä tiedonanto. Käsikirjoituksen ja ohjauksen opettaja Arto Koskinen huomautti minulle useaan kertaan, että tiedonvälitys tulee tehdä niin selkeäksi kuin voi banaaliudenkin uhalla. Kuvaustilanteessa koin tämän tarpeellisuuden erityisesti yksityiskohtien osoituksessa.

- Käsikirjoituksen alussa alustetaan revennyt valokuvankulma, joka lunastetaan lopussa isän jäähyvalokuvan kautta. Tämä istutetaan esittelemällä se alussa, muistuttamalla loppupuolella ja lunastamalla lopussa. Oli tärkeää saada katsojat huomaamaan lappu, joten ohjeistin näyttelijät kummassakin istutuksessa sormellaan tunnustelemaan sitä.
- Isän taustatarinan tärkeä alustaja on hänen ja äidin hääkuva, jossa isän äiti on myös mukana. Kuvaustilanteessa kuvasimme käsikirjoituksen mukaisesti, jossa sisko pitelee kuvaa ja kamera katsoo sitä. Tämän oton jälkeen huolestuin kuitenkin katsojan kyvystäyhdistää elokuvan vanhemmat hahmot nuorempiin. Olin pohjustanut tätä jo käsikirjoituksen alussa, kun äidin muistotilaisuudessa puhutaan paikallaolevista ihmisistä. Jos puhuttiin äidistä, isästä tai Aimosta, käsikirjoitukseen kirjattiin kohta, jossa näemme jokaiseen liittyvän nuoruuskuvan myös. Tästä huolimatta

olin huolissani, että katsojat eivät osaa vielä yhdistää haalistuneen valokuvan hahmoja oikeisiin henkilöihin. Tämän takia otimme varmuuden vuoksi ylimääräisen oton, jossa näyttelijä osoitti sormella jokaista kuvan henkilöä puhuessaan heistä.

- Käsikirjoituksen lopussa, kun Aimo saa lukkorasian auki, katsojalle piti pystyä osoittamaan hänen päättelynsä tulokset. Hän ensin nappaa yhden äidin kreikan kuvan ja vertailee sitä äidin Suomen jäähykuvaan. Todettuaan, että he näyttävät samoilta tässä kuvassa, hän osoittaa sormella jäähykuvan ”333” kylttiin. Tästä kyltistä muistutettiin varmuuden vuoksi myös aiemmassa kohtauksessa. Lukkorasian avaaminen oli haastava kuvattava, koska rasian lukkoon tulee numero ”0333” ja teksti oli lukossa pystysuorassa. Ei ollut siis varmaa osaako katsoja lukea tekstiä oikein. Tästä syystä otimme lukon avauksesta kirkkaasti valaistun erikoislähikuvan, jossa numerot pyöritettiin valmiiksi. Kun numerot olivat valmiit, näyttelijä kuljetti sormensa numeroiden päältä antaen katsojalle visuaalisen lukuohjeen.

## 5.7 Mysteerin tekeminen kiinnostavaksi

Frey (2004) asettaa seuraavat elementit keskeisiksi hyvän mysteerin luomisessa: Mysteeri, Jännitys, Konflikti, Yllätys. Kun olin päättänyt kertoa käsikirjoitukseni mysteerinä, aloin soveltaa näitä neljää kategoriaa.

### **Mysteeri**

Mysteerikerronnan keskiössä on sarja dramaattisia kysymyksiä lähtien tarinan pääkysymyksestä. Tarinan mysteerin käynnistää, kun äidin jäämistöstä löytyy arkku täynnä esineitä, joita lapset eivät tunne. Tätä alustaa isän ja pojan etäiset välit. Katsojaa pyritään ohjaamaan yhdistämään nämä kaksi toisiinsa.

### **Jännitys**

Frey (2004) sanoo, että jännityksessä on kyse siitä mitä tapahtuu seuraavaksi. Vahvat tarinakysymykset luovat jännitettä, koska lukijat haluavat saada vastauksia. Vaikka en lähtökohtaisesti ajatellut käsikirjoitusta jännittävyyden kautta,

on jännite ensiarvoisen tärkeää tarinan toimivuudelle. Tämä muistutti minua siitä, että katsojien täytyy välittää mysteerin kysymyksistä.

Tämä ajatus vaikutti erityisesti hahmokaartiin. Ensimmäisissä käsikirjoitusversioissa vanhan isän hahmo ei ollut elossa. Tämä heikensi jännityksen mahdollisuuksia, koska äidistä tulevat paljastukset eivät muuttaneet hahmojen välisiä suhteita merkityksellisesti tai luonut tilaisuuksia kiinnostavalle toiminnalle. Isän mukaan tuominen loi sarjan kiinnostavia kysymyksiä. Erityisesti: ”Onko tämä paljastus syy isän ikävyydelle.” Tämä kysymys loi myös tarpeen Aimon lapsen uudelleenmiettimiselle. Hän vaikutti aina liian irralliselta isän ja Aimon suhteelle, koska hänen suhteensa hahmoihin ei paljastusten myötä merkityksellisesti muuttunut. Tästä syystä muutin Aimon lapsen siskoksi. Tämän tuloksena perheen sisäpiiri sai uuden näkökulman ja Aimon ja siskon suhde muuttui, koska kun isyyspaljastus tulee, heistä tulee sisarpuolia.

### **Konflikti**

Protagonistin eli päähahmon täytyy tahtoa jotain ja esteet estävät häntä saamasta tätä. Tämä luo konfliktia. (Frey 2004)

Käsikirjoituksen edetessä Aimon tahto muuttuu, mutta kummassakaan tilanteessa hän ei meinaa saada mitä tahtoo. Elokuvan alussa hän tahtoo lähteä heti siunaustilaisuuden jälkeen ja isäkin tahtoo tätä, mutta sisko vaatii häntä jäämään. Jäädessään hänelle selviää äidin jäämistöstä hänen salainen romanssi, joka luo epäilyksen, että isä ei ole Aimon biologinen vanhempi ja siksi on ikävä häntä kohtaan. Aimo haluaakin tämän jälkeen kohdata isänsä asiasta, mutta sisko ei tahdo, koska ei ole takeita, että isä tietää asiasta mitään. Konflikti huijpentuukin Aimon ja isän sanaharkkaan, jossa Aimo koittaa saada isä tunnustamaan tämän isyysasian, mitä isä ei voi tehdä, koska se ei ole syy hänen etäisyydelleen. Tähän mennessä Aimo on toiminut mielensä mukaan miettimättä muiden toiveita ja tämän riidan jälkeen, hän haluaa löytää keinon sovittelaa, luoden pohjan tarinan lopetukselle.

## Yllätys

Frey (2004) kertoo mysteerikirjoittaja Elizabeth Georgen keinon yllätyksellisyyden luomiseen. Puolelta välissä kehittelyä hän tekee listan asioista, joita katsoja odottaa tietyssä tarinakohdassa tapahtuvan. Kun lista on valmis, hän huolehtii että 2-3 odotuksista ei toteudu.

Lyhytelokuvan formaatti edellyttää hyvin selkeää suunnittelua ja olennaisuuskeskeisyyttä, joten se ei voi mennä minne tahansa. Huomasin kuitenkin tarinan loppupuolella, että minulla oli selkeästi tehtävä valintoja siitä mitä paljastetaan ja mitä se tarkoittaa.

Tarinan on tarkoitus antaa käsitys äidin romanssipaljastuksen kautta, että Heikki ei ole Aimon isä ja tämä on ilmeisesti syy hahmojen heikoille väleille. Ensimmäisen viiden käsikirjoitusversion kanssa tarina oli nimenomaan tällainen. Aimo paljastaa tietävänsä asiasta isälle ja isä myöntää tämän olevan heidän välisen heikkouden taustalla. Huomasin toistuvasti, että lukijat arvasivat isyyksiasian ennen kuin elokuva itse kertoo sen. Tämän takia isyysspaljastus ei itsessään toiminut yllätyksenä. Tästä syystä oli tarpeellista löytää toinen tapa, jolla isyysspaljastus vie eteenpäin draamaa.

Tarina lopulta jalostui ajatukseksi, että Aimo löytää äidin salaisuuden ja uskoo sen olevan syy välien heikkoudelle. Tämä ei kuitenkaan ole lopulta se mikä heidän välillään on. Heikki oli huono vanhempi, koska hänellä itsellä oli vaikea isä suhde ja tämä johti sarjaan kaunoja hänen oman kasvattipaikansa kanssa.



## 6 MYSTEERIN MEKANISMIEN ESIINTYMINEN

Kehitystyön yhteydessä olen tietoisesti koittanut soveltaa kerrontamekanismeja, joita aiemmin käsittelin.

### 6.1 Laukaiseva tapahtuma

Tarinan laukaiseva tapahtuma tulee, kun Aimo löytää äidin tavaroita raivatessa arkun, jonka loppusijoituspaikka ei ole selvillä. Muiden kohdalla tavara on mennossa, joko seurakunnalle, kierrätykseen tai roskiin. Tämä motivoi Aimoa avaamaan arkun ja sieltä löytyvä valokuva-albumi ja kirje käynnistävät tarinan konfliktin.

### 6.2 Istutus

Käsikirjoituksessa on useita istutuksia, jotka nimenomaan valmistelevat, joko isään tai äitiin liittyviä paljastuksia. Äitiin liittyvät asiat on suunniteltu selkeämmin huomioida vieviksi ja isään liittyvät helpommin unohdettaviksi.

Äidin menneisyyteen liittyviä paljastuksia alustetaan mm. hänen muistotilaisuudessaan, jossa puhutaan hänen intohimostaan Kreikkaa kohtaan. Myöhemmin, kun Aimo ja sisko valmistautuvat raivaamaan äidin tavaroita, sisko huomauttaa, että äiti kävi Kreikassa ennen Aimon syntymää ja kysyy ehtikö hän olla Kreikassa pitkään. Aimo sanoo, että juntan vallankaappaus pakotti hänet palaamaan. Nämä asiat kertovat siis meille, että äiti oli käynyt Kreikassa ennen Aimon syntymää ja joutunut palaamaan sieltä vallankumouksen takia.

Käsikirjoituksen loppua ja Heikin taustatarinaa alustetaan hienovaraisemmin. Äidin muistotilaisuudessa Aimo huoma, että yksi kuva on poistettu albumista ja siitä on jäänyt jäljelle revennyt kulma. Isä kertoo tavanneensa äidin raittiusseuroissa, jossa toimi saarnaajana. Myöhemmin puhuessaan äidin Kreikan matkoista, sisko kysyy Aimolta, puhuiko isä koskaan omasta isästään, jonka Aimo kieltää.

Yllä mainituissa kohtauksissa esimerkeissä käsitellään isän ja äidin taustoja yhtä aikaa. Kohtaukset kuitenkin antavat huomattavasti enemmän suoraa tietoa äidistä ja häneen liittyvät keskustelut ja havainnot pääasiassa dominoivat kohtauksen kulkua. Tämän takia isään liittyvät istutukset pimittyvät ja luovat pohjan juonenkäänteelle käsikirjoituksen lopussa.

### **6.3 Harhaanjohtaminen**

Kreikkaan liittyvä paljastusten sarja on tarinan keskeinen ajuri, mutta siihen liittyvät paljastukset ovat kokonaisuudessaan harhaanjohtavia. Kun Aimolle selviää, että hänet kasvattanut mies ei ole hänen biologinen isänsä, hän uskoo tämän olevan selitys heidän huonoille väleilleen. Tämä ei kuitenkaan pidä lopulta paikkaansa, mutta tämä harhautus johdattaa hahmot oikeiden vastausten äärelle.

## 7 POHDINTA

James Freyn kanta on, että mysteeri on ensisijaisesti rikoslajityyppi, koska murha on dramaattisesti kiinnostava lähtötilanne, mitä muiden asioiden on vaikea olla (Frey 2004). Tämä sama periaate tuntuu olevan yleisesti mysteerilähtöisen kirjoittamisen opetuksessa, koska mysteerejä harvoin käsitellään rikoslajityypin ulkopuolella. Mysteereistä puhutaan dramaturgian yleiskirjallisuudessa, kuten Elokuvan runousoppia -teoksessa, mutta teksti ei erityisesti käsittele mysteerikerronnan mekanismeja tai sovellettavuutta. (Vacklin, Nikkinen, Rosenvall 2007)

Kirjoittamalla omaa käsikirjoitustani ja tutkimalla eri lajityyppien elokuvia, minusta on selvää, että mysteerien konventioita voidaan soveltaa vapaasti lajityypistä huolimatta. Tämä kuitenkin asettaa omat haasteensa, koska katsojan täytyy kyetä välittämään kysymyksistä ja sen vastauksista. Tämä huomioiden murhamysteeri on turvallinen tarinankäynnistäjä. Murha toimii tarinan käynnistäjänä hyvin koska se on äärimmäinen epäoikeus, joka voidaan korjata paljastamalla syyllinen. Tarinassa on myös luontaista jännitettä, koska etsivänä toimiva hahmo joutuu vaaraan tutkiessaan murhan taustoja. Tämä ei tietenkään takaa hyvää tarinaa, koska murhatarinat eivät ole automaattisesti hyviä tai kiinnostavia. Käsikirjoitusopintojen ja lähdetutkimuksen pohjalta tulien tulokseen, että lajityypistä huolimatta tärkeintä on, että katsoja välittää päähahmosta ja tarina kerrottavasta huolimatta ravistelee hahmojen maailmaa. Tämä on mahdollisesti syy myös mysteerimekanismien vähäiselle käsittelylle. Mekanismien pohjalta ainoastaan ei voi kirjoittaa tarinaa, vaan ensin pitää tietää mistä tarina kertoo ja missä jännite on.

Olen kuitenkin itse päätellyt, että koska nämä kohtuu tarkasti määritellyt elementit toistuvat elokuvissa yleisesti ja toisiinsa rakentuvasti, on ne täytynyt huomioida kirjoitusvaiheessa. Eli on itsessään arvokasta artikuloida nämä mekanismit lajityyppien yli kattaviksi. Halu käyttää näitä mekanismeja oli motiivi minun kirjoittamiselleni ja koen sen antaneen ryhtiä tarinalle, joka olisi muuten voinut olla huomattavasti banaalimpi draama.

## LÄHTEET

### Elokuvat ja TV-sarjat

Avnet, J., Paistetut vihreät tomaatit – elokuva  
Levittäjä: Universal Pictures

Columbus, C., 2001. Harry Potter ja Viisasten kivi -elokuva  
Levittäjä: Warner Bros. Pictures

Fincher, D., 2010. The Social Network – elokuva  
Levittäjä: Sony Pictures Releasing

Fincher, D., 2011. The Girl with the Dragon Tattoo – elokuva  
Levittäjä: Sony Pictures Releasing

Gilligan, V., 2009-2013. Breaking Bad – TV-sarja  
Levittäjä: Sony Pictures Television

Howard, R. 2001 Kaunis mieli – elokuva  
Levittäjä: Universal Pictures, DreamWorks Pictures

Jeunet, J. 2001 Amélie – elokuva  
Levittäjä: UGC-Fox Distribution

Kurosawa, A. 1950 Rashomon – paholaisen temppeli – elokuva  
Levittäjä: Daiei Film

Lloyd, P., 2006. Mamma Mia! – elokuva  
Levittäjä: Universal Pictures

Phillips, T. 2008. Kauhea Kankkunen -elokuva  
Levittäjä: Warner Bros. Pictures

Singer, B. 1995. Epäilyt – elokuva  
Levittäjä: Gramercy Pictures, Spelling Films

Welles, Orson 1941. Citizen Kane – elokuva  
Levittäjä: RKO Radio Pictures

Volanen, J., Korpela, T. 2019. M/S Romantic -minisarja  
Julkaisija: Yle

## Kirjat, verkkolähteet ja käsikirjoitukset

Creative Writing Now: How to Write a Mystery. Luettu 10.12.2020

<https://www.creative-writing-now.com/how-to-write-a-mystery.htm>

DP/30: The Social Network, screenwriter Aaron Sorkin. Katsottu 10.10.2021

<https://www.youtube.com/watch?v=Ya3jOt9K1Qk>

Frey, J.N. 2004. How to Write a Damn Good Mystery: A Practical Step-by-Step Guide from Inspiration to Finished Manuscript

Kustantaja: St. Martin's Press

How the Dan Harmon Story Circle Can Make Your Story Better. Luettu 7.10.2021

<https://www.studiobinder.com/blog/dan-harmon-story-circle/>

Mankiewicz, H. ja Welles, O. 1940. Citizen Kane -käsikirjoitus [https://no-](https://nofilmschool.com/Citizen-Kane-Script-PDF)

[filmschool.com/Citizen-Kane-Script-PDF](https://nofilmschool.com/Citizen-Kane-Script-PDF)

Masterclass 2020. How to Write a Gripping Mystery Novel: 9 Mystery Writing Tips Luettu 5.12.2020

<https://www.masterclass.com/articles/how-to-write-a-gripping-mystery-novel#9-mystery-writing-tips>

Mckee, Robert 1997. Story: Substance, Structure, Style and the Principles of Screenwriting

Kustantaja: Harper Collins

Merriam-Webster -verkkosanakirja. Mystery -sanon määritelmä. Luettu: 10.10.2021

<https://www.merriam-webster.com/dictionary/mystery>

Vacklin, A, Nikkinen, A., Rosenvall J. 2007. Elokuvan runousoppia Like kustannus

What is Dan Harmon's Story Circle? And How to Use It. Luettu: 25.10.2021

<https://industrialscripts.com/dan-harmons-story-circle/>

What is a flash forward in literature? Definition, examples of flash forwards. Luettu: 10.10.2021

<http://www.woodheadpublishing.com/literary-devices/flash-forward>

Zaillian, S., 2011. The Girl with the Dragon Tattoo - käsikirjoitus

<https://www.scriptslug.com/script/the-girl-with-the-dragon-tattoo-2011>

**LIITTEET**

Liite 1: Apokalypsi 17.4

1(16)

Apokalypsi  
v.17.4  
by  
Arttu Hypén

“Life appears to me too short to be spent in nursing animosity or registering wrongs.”  
- Charlotte Bronte

Aimo palaa lapsuudenkotiinsa raivaamaan edesmenneen äitinsä tavaroita kohdaten samalla isänsä, johon hänellä on huonot välit. Raivauksen aikana Aimolle paljastuu äidistä shokeeraavia asioita, joiden takia hän joutuu selvittämään välit isänsä kanssa.

2(16)

## 1. EXT. TALON ULKOPIHA - AAMUPÄIVÄ

Vanhan puutalon piha. Etualalla on ulkosauna, jonka kulmassa on tuulessa heiluva osoitekyltti "333". Lapsi juoksee saunaan sisälle, ottaa ikkunalaudalta tulitikut ja juoksee talolle.

## 2. INT. OLOHUONE - AAMUPÄIVÄ

Olohuoneessa on tusina ihmistä kahvien kanssa. Kes-kellä olevalla pöydällä on sinivalkoisia kukkia ja nuoruudenkuva HILDASTA. AIMO 50 v kääntelee takalalla valokuva-albumia. Kuvissa esiintyy mm. Hilda vaivaamassa taikinaa ja ompelemassa. Lapsi tulee Aimon luokse tikkujen kanssa. Aimo ohjaa hänet Heikin luokse.

Nojatuolissa istuu HEIKKI 80 v. Heikki ottaa lapsen lämpimästi vastaan, sytyttää kynttilän muistokuvan vierellä ja nyökkää luvan antavasti hänen vierellään olevalle papille RAAKEL 37 v.

RAAKEL

On eriyisen surullista toimittaa oman vanhemman siunausta. Sanat tuntuvat entistä vajavaisemmilta.

Raakel pitää tauon. Vilkaisee Heikin suuntaan, joka katsoo odottavalla kannustuksella.

RAAKEL

Hän jää minulle mieleen lajinsa viimeisenä. To-mera, tiukka ja velvollisuudentuntoinen. Mutta oli hänellä tahtoakin. Hänen elinikäinen intohimo oli Kreikka ja hän asuikin siellä aikana, jolloin hädin tuskin edes matkusteltiin.

Muutama henkilö hymähtää. Kerma kiertää kahvittelijoiden keskuudessa. Aimo näkee kuvan nuoresta Heikistä kastamassa.

RAAKEL

Rinnallaan hänellä oli hyvä mies, joka rakensi meille elämän täysin omin avuin.

HEIKKI

Meidän ensiasunto tätä taloa remontoidessa oli tuo piha-sauna. Tuttavallisemmin kolmoset.

RAAKEL

Sinä olet isä minulle, veljeleni ja oikeastaan meille kaikille. Missäs sinä ja äiti tapasittekaan?

HEIKKI

Raittiusseuroissa. Minä pidin ensisaarnaa ja näin hänet kahvimyyjäisissä. En tiedä kumpi jännitti enemmän.

Vieraat naurahtavat. Aimo näkee kuvan itsestään lapsena juoksemassa pihalla ja pöydän ääressä. Teksti Aimo 7 v.

RAAKEL

Veljistä puheenollen, äiti sai ensin Aimon joka on ikuisuuden jälkeen taas käymässä.

Ihmiset kääntyvät Aimoon päin, joka nyökkäilee kohteliaasti. Vieraat nyökkäävät hänelle kohteliaan etäisästi. Aimo huomaa, että Heikki ei katso häneen päin.

RAAKEL

ja minäkin ilmaannuin jossain vaiheessa.

Heikki ja vieraat hymähtävät huvittuneena.

RAAKEL

Olin äidin kanssa viime hetkillä. Hän oli valmis. Hän teki työnsä. Kasvatti lapsensa. Ei sitä voi surra varsinkin kun tietää mikä odottaa tuolla puolen.

Kaikki hymistelevät tyytyväisenä ja kohottavat kuppit. Heikki tarttuu tytärtään kädestä ja rutistaa lämpimästi. Aimon silmään tarttuu saunan jäähypaikalla otetut kuvat, joissa Hilda on erittäin rauhallinen. Aimo huomaa, että yksi kuva puuttuu. Irrotetusta kuvasta on jäänyt revennyt kulma.



## 3. INT. OLOHUONE/RUOKAILUTILA - PÄIVÄ

Aimo seisoo olohuoneessa sohvan laidalla kelloaan katsoen. Raakel hyvästelee viimeiset lähtijät. Raakel tulee keräämään kuppeja. Aimo herää auttamaan.

AIMO  
(Raakelille) Jättikö äiskä  
mitään ohjeita tai jotain?

Raakel huikkaa Heikin suuntaan.

RAAKEL  
Kysyppä isältä.

Aimo vasten tahtoaan menee pöydän äärelle jääden seisomaan. Raakel poistuu keittiöön. Heikki ei huomioi Aimoa. Aimo katsoo pöydälle tuotuja kukkia ja äidin kuvaa ja Heikin vieressä olevaa kirjettä.

AIMO  
No jättikö äiskä jotain ohjeita?

HEIKKI  
Miksi se poikas ei tullut?

AIMO  
Kimin piti mennä pääsykokeisiin.

Raakel tulee kuppien kanssa ja kaataa kysymättä painaen Aimon samalla istualleen.

HEIKKI  
Vieläkös sinulla on se kapakka?

AIMO  
Gastropubi.

Heikki ei korjaa sanomaansa.

AIMO  
Pikkuhiljaa päästään taas jaloilleen.

HEIKKI  
Eipä sitä tiiä tuleeko asi-  
akkaat takaisin.

AIMO  
Onko kirkossa nykyään asi-  
akkaita ollenkaan?

Heikki huomaa loukkauksen. Raakel nappaa kirjeen Heikin vierestä ja istuu viereen.

RAAKEL

Äidin kirje.

AIMO

Kaikki jaetaan pois. Mitä meinaatte?

RAAKEL

Lähinnä seurakunnalle tai  
kierrätykseen. Äiti lajit-  
teli ne valmiiksi. Ovat  
meijän vanhassa huoneessa.

AIMO

Tartteetteko apua jossain?

HEIKKI

Ei tarvii vaivautua.

Aimo meinaa lähteä, mutta Raakel estää.

RAAKEL

Mä itseasiassa hirveän mie-  
lelläni ottasin sut avuksi  
pariks tunniks.

Raakel kääntyy Heikin puoleen.

RAAKEL

Hyvä Aimonkin on päästä osal-  
listumaan järjestelyihin.

Heikki hyväksyy tämän. Raakelille tämä riittää.

AIMO

Mäpä vaihan vaatteet.

Aimo ja Raakel poistuvat seremoniavaatteita purkaen.

#### 4. INT. PORTAAT JA YLÄKERRAN KÄYTÄVÄ- PÄIVÄ

Raakel ja Aimo tulevat portaita pitkin yläkerran  
käytävälle. Raakel väistää sänkyraamia. Aimo vilkui-  
lee päämakuuhuoneeseen ja lyö jalkansa raamiin.  
Hetulevat lopulta ovelle ja avaavat sen.

#### 5. INT. LASTENHUONE- PÄIVÄ

Aimo ja Raakel tulevat Lastenhuoneistoon. Huoneessa  
on sänky, pöytä ja kirjahylly. Lattialla on pinoja  
vaatteita, laatikoita ja säkkejä. Pinojen kohdalla  
on merkinä joko vihreä, keltainen tai punainen  
post-it lappu.

Aimo kävelee kirjoituspöydälle. Silmä tarttuu Aimon ja Raakelin koulukuvaan ja Heikin ja Hildan hääkuvaan. Hän sitten vilkuilee vanhaan liipastoon. Ensimmäisenä on vanhoja avaimia.

AIMO

Näitä aina jää lojumaan.

Aimo kaivaa esiin vanhan kameran. Raakel selaa kirjahyllyä. Hän ottaa Kreikka-Suomi sanakirjan ja tulee Aimon luokse.

RAAKEL

Äiskä vaatimalla vaati päästä Ateenan vapaakirkolle apukädeks. Vaan että pääsis käymään Kreikas.

AIMO

Aikansa nörtti. Iskä ei tykänny, kun kihlattu oli karkaamassa kaukomaille. Äiskä sai luvan lähtee, kun lupas opettaa tuleville lapsille uuden testamentin ihan kreikaksi.

Raakel ottaa hääkuvan, jossa on Hilda, Heikki ja Heikin äiti.

RAAKEL

No menivät sit heti jälkeenpäin avioon, joten kaippa kaikki saivat suunnilleen mitä tahtoivat. Sinäkin synnyit.

Raakel asettaa sormensa Heikin äidille.

RAAKEL

Hirveän surullista, kuinka nuorena mummo jäi leskeks. Puhuks iskä papasta ikinä sulle?

Aimo miettii hetken.

AIMO

No eipä oikeestaan.

Aimo räplää kameraa. Ei toimi.

RAAKEL

Ehtiks äiti olla Kreikas edes paria kuuta?

AIMO

Juntta teki vallankaappauksen.  
Diktatuurit latistaa lomatu-  
nelmaa. Alettasko tehdä?

RAAKEL

Joo eli, Vihreälappuiset meni  
siis seurakunnalle, keltaiset  
kierrätykseen ja punaiset  
kaatopaikalle.

6. EXT. PIHA - PÄIVÄ

Aimo kantaa hikisenä pakettiautolle keltalappulaati-  
kon.

Etualalla on vihreälappuiset, keskellä keltaiset  
ja perällä punaiset. Aimo vie laatikon keskivai-  
heille.

7. INT. LASTENHUONE - PÄIVÄ

Aimo tulee laatikon luo, jossa ei ole lappua.

AIMO

Tässä ei oo lappua.

RAAKEL

Varmaan tippunu.

Aimo avaa laatikon. Sisällä on sekalaista roinaa.  
Hän huomaa pohjalla kirstun. Aimo nostaa sen ja  
huomaa lukituksen.

AIMO

Katos tätä.

RAAKEL

En oo nähnykkään.

Aimo heiluttaa sitä kuullen jotain kovaa. Aimo las-  
kee kirstun laatikkopinolle. Raakel tulee myös kat-  
somaan.

RAAKEL

Saisko sen murrettua?

Aimo katsoo lipaston avainkasaan ja hakee ne. Hän al-  
kaa koittaa niitä lukkoon, joista neljäs sopii. Aimo  
avaa kirstun.

8. INT. LASTENHUONE - PÄIVÄ

Raakel ja Aimo katsovat sisään. Sisältä löytyy valo-  
kuva-albumi, kirjekuori ja lukkorasia. Aimo ottaa al-  
bumin. Raakel ottaa rasian, jossa on nelinumeroinen

lukko. Aimo avaa albumin. Albumissa on mustavalkokuvia ulkomaiselta rannalta, kaupungista ja kuvia nuoresta Hildasta.

RAAKEL

Onks nää Kreikasta?

Aimo osoittaa yhdessä kuvassa olevaa rauniota.

AIMO

Apollon temppeli. Peloponnesoksesta.

Kuvissa alkaa esiintyä tuntematon mies. Selailu pysähtyy rantakalliokuvaan, jossa Hilda ja mies ovat läheisesti.

RAAKEL

Kuka hän on?

Aimo pudistaa päätään. Hän pointtaa alla olevaan päivämäärään 5.4.1967

AIMO

Junta teki kaappauksen  
ihan tän jälkeen.

Kuvat muuttuvat intiimimmiksi. Kuva Hildasta kylpemässä auringossa, tupakalla parvekkeella, sängyssä selkä paljaana. Raakel nappaa albumin. Aimo ärsyyntyy, mutta katsoo arkkuun ja nostaa sieltä kirjekuoren. Aimo vetää kirjeen ulos ja Raakelia vilkuillen laittaa sen takataskuunsa kuvan kanssa. Aimo katsoo kuoren sisäkanteen, jossa lukee: "Αποκόλυψη".

RAAKEL

Mikä toi on?

AIMO

Miksi raamattu kutsuu salaisen  
tiedon paljastusta?

Raakel miettii hetken ja sitten toteaa.

RAAKEL

Apokalypsi.

Aimo näyttää sanan Raakelille. Raakel jännittyy. Hän laittaa albumin kiinni, tule kirstulle ja laittaa albumin sisään. Hän ojentaa kätensä vaatien Aimoa antamaan kirjeen.

AIMO

Äiskällä oli omaa kivaa. Entä sitten?

Raakel nappaa kuoren kuiskaten kovaa.

RAAKEL

Omaa kivaa ollessaan kihloissa! Mitä tää ikinä onkaan, sitä ei ratkasta nyt.

He kuulevat astioiden kolahduksen alakerrasta.

RAAKEL

Mä katon tartteeko isä jotain.

Raakel lukitsee arkun ja lähtee. Aimo huomaa pöydän alla punaisen lapun. Hän yhdistää sen katseellaan avaamaansa laputtomaan laatikkoon ja poimii sen taskuunsa.

9. EXT. PIHA - ILTAPÄIVÄ

Aimo laittaa keltalappuisen laatikon täyteen pakuun. Aimo kaivaa taskustaan talteen laittamansa Hildan kirjeen ja alkaa avata sitä. Aimo huomaa Raakelin kävelevän taustalla ja Aimo tunkee kirjeen taskuunsa.

AIMO

Mikä meininki?

RAAKEL

Laitan kolmoset lämpiämään.

AIMO

Mä voin tehdä sen.

RAAKEL

Ookko varma?

AIMO

Pakkaus on aika valmis.

RAAKEL

No otappa kylpy sitten palkaks.

Raakel poistuu. Aimo kaivaa laatikosta Suomi-Kreikka sanakirjan ja kävelee saunalle.

10. INT. SAUNA - ILTAPÄIVÄ

Aimo laittaa kiukaan tulille ja istuu lauteille. Hän avaa kirjeen. Sen välissä on kuva Hildasta ja miehestä sängyssä. Kirjeen päivämäärä on 15.9.1974. Aimo ottaa povitaskusta kynän ja lehtiön ja avaa sanakirjan.

## 11. INT. SAUNA - ILTAPÄIVÄ MONTAASI

A. Aimo kääntää kirjettä laittamalla paperille sanan kerrallaan. Hiljalleen lauseet muodostuvat. *Kuulemme kaukaisena rahisevana voice overina nuoren Hildan.*

HILDA V.O

Uutiset juntan kaatumisesta ovat tulleet tänne asti...olen alkanut taas muistella...täällä on jo paprikoita ja valkosipulia, muttei yhtään ainutta oliivia.

B. Alkavana lauseena on *En ikävöi Ouzua (tyhjä) juotunakaan.* Aimo kaivaa sanakirjaa ja löytää käännoksen. Hän yllättyy, suttaa lauseensa ja kirjoittaa sen uudestaan.

HILDA V.O

En ikävöi Ouzoa, navastakaan juttuna.

Aimolla on kuuma ja ottaa päällystakkinsa pois.

C. Kirje on melkein valmis ja hän lukee sitä.

HILDA V.O

Sinun täytyy tietää, että menin naimisiin ja minulla on poika. Hänen nimensä on Aimo.

## 12. INT. SAUNA - ALKUILTA

Aimo vertailee kirjeitä . Hänen silmänsä kiinnittyy lyhyeen P.S. tekstiin. Aimo vielä kääntää sen ja lukee.

MONTAASI PÄÄTTY

HILDA V.O

...Tuskailin pitkään mieltien tulisiko sinun tietää, mutta sinun pitää..

Viimeinen lause vangitsee Aimon. Hän säpsähtää, kun ikkunaan koputetaan. Raakel katsoo ihmetellen.

## 13. EXT. SAUNAN JÄÄHYPAIKKA - ALKUILTA

Piipusta nousee savu. Aimo polttaa jäähypaikalla samalla, kun Raakel lukee kirjettä ja katsoo kuva. Hän lopulta laittaa kirjeen alas. Aimo ottaa kirjeen Raakelilta.

AIMO

Tää selittää miksi iskä inhoaa mua.

Aimo alkaa kävellä kohti talon ovea. Raakel tulee perässä.

RAAKEL

Odota! Ei me tiedetä mitä hän tietää!

AIMO

Mä oon sietäny häntä kauemmin, kuin sinä. Kyllä hän tietää ihan tarpeeksi.

RAAKEL

Äiti ei tahtois tätä. Hän ei edes lähettänyt tätä.

AIMO

Jätti nämä kuitenkin tahallaan löydettäväksi.

RAAKEL

Mä en usko tuota!

AIMO

Mitä sä ees välität? Mähän oon nyt vain velipuoli.

Raakel läpsäyttää Aimoa, joka yllättyy.

AIMO

Okei. Ei sit.

Raakel poistuu.

#### 14. INT. RUOKAILUTILA - ILTA

Aimo, Raakel ja Heikki istuvat pöydän ääressä. Heikki pöydän päässä. Aimo istuu kauimpana. Heikki ristii kätensä. Raakel tekee samoin pitäen Aimoa silmällä.

HEIKKI

Sinun totuutta me kuuntelemme ja antimesi hyväksymme. Tässä elämässä ja seuraavassa. Aamen.

Heikki ja Raakel alkavat latoa ruokaa lautaselle.

AIMO

Miks sä et tullut Kimin ristijäisiin?



Heikki yllättyy ja Raakel ei.

HEIKKI

Mitä tarkoitat?

Aimo liukuu Heikin viereen.

AIMO

Pojanpoikasi. Raakel tuli. Äiti tuli. Miksi sä et?

HEIKKI

Miksi luulet? Teit lähtiessäsi hyvin selväksi, ettet halunnu olla tekemisissä. Mitäpä minä aikuisen miehen vaatimukseen puutun.

AIMO

Mä en halunnut olla pappi! Se siitä! Sinulle se vaan oli elämän ja kuoleman kysymys.

HEIKKI

Kyllä sinäkin pitkään halusit ja kaikki oli järjestetty. Sit sinä ilmoitat koko seurakunnalle, että alat myyä viinaa. Pettymyksen kyllä kestää, mutta pitääkö vielä hävetä?

RAAKEL

Nyt rauhoittukaa molemmat.

AIMO

Mä olin lapsi ja mä vaan halusin miellyttää sua. Mutta en mä ikinä kelvannu. Sit kun lähin, niin sulla oli viimein tekosyy paskamaisuudelles.

Heikki menee hetkeksi itseensä.

HEIKKI

Kaikista ajoista, jolloin oisit voinut asian nostaa esille, valitsit nyt. Aikaa kyllä on ollut. Vuosia. Mutta sinua ei näkynyt tai kuulunut. Ei silloinkaan kun äiti sairastu.

Aimo ei tiedä mitä sanoa. Aimo ottaa esiin kuvan Hildasta ja kreikkalaisesta.

RAAKEL

Hei!

AIMO

Mä tiiän, että äidillä oli mies Kreikassa. Kerropa nyt mikä sua oikeesti riepoo?

Aimo koittaa lukea Heikin reaktiota, joka on hiljainen. Raakel koittaa tarttua kuvaan. Aimo estää ja hänen käden heilaus tiputtaa Hildan muistokuvan lattialle särkien kehyksen. Tämä säikäyttää sisarukset.

HEIKKI

Riittää!

Porukka hiljenee ja seisahtuu. Heikki ottaa kuvan ja kävelee pois. Kumpikin tahoillaan haluaa sanoa Heikille jotain. Raakel menee siivoamaan kehyksen siruja. Aimo elehtii auttavasti, mutta Raakel osoittaa hänelle ovea.

15. EXT. JÄÄHYPAIKKA- ILTA

Aimo istuu jäähypaikalla polttaen. Häntä häiritsee "333" kyltin vaappuva ääni. Hän nousee ylös ja painaa sen paikalleen ja lähtee sisälle päin.

16. INT. LASTENHUONE - ILTA

Aimo tulee varovasti vintille, jossa Raakel istuu alun muistovalokuva-albumi sylissä ja lukkorasia vieressään. Hildan Kreikan kuvat ovat lattialla leväällä. Raakel ei huomioi. Aimo lähestyy varovasti.

AIMO

Eikö lukon koodi auennut?

RAAKEL

Katoin Kreikan kuvat. Päivämäärät, Rakennusnumerot. Mikään ei toiminut

Aimo nostaa rasian. Hän istuu viereen ja katsoo Raakelin sylissä olevaan albumiin. Hän kääntelee näyttäen Aimon lapsuuskuvia juoksemassa iloisena ja Heikkiä nuorena.

AIMO

Mä en meinaa muista näitä.

He pysähtyvät jäähykuviin, joissa Hilda hymyilee rauhassa. Vieressä on tyhjä kuva revenneellä kulmalla. Aimo miettii. Hän ottaa valokuvan lattialta, jossa Hilda paistattelee auringossa ja vertailee jäähykuvaan.

AIMO

Ainoat kuvat, joissa tunnistaa samaksi.

Aimo osoittaa jäähykuvan "333" kyltin kulmaa.

AIMO

Oisko tässä jotain.

Aimo kääntelee rullaa, kunnes siinä lukee "0333". Se napsahtaa auki. Sisältä löytyy paperi, jossa on su-tattuja osoitteita ja KESSANIS 51 A 15, THESSALONIKI.

AIMO

Miehen kotiosoite. Jos äiskä olis sattunu tarvitsemaan.

Aimo ei tiedä miten olla.

RAAKEL

...Mitäs nyt?

Aimo ottaa varovasti punaisen lapun taskustaan.

AIMO

Tää löyty pöydän alta. Ehkä äiti ei oiskaan näiden halunnu paljastuvan.

Raakel ottaa lapun Aimolta. Hetken jälkeen hän heittää sen pois. Aimo jää kysyväksi.

RAAKEL

Apokalypsi tarkoittaa tiedon paljastusta, joka ennustaa tietyn elintavan loppua.

AIMO

Mitä tarkoitat?

RAAKEL

Mä olin äidin kanssa, kun hän kuoli.

AIMO

joo kerroit aiemmin.

RAAKEL

Hän kuoli itkien. Sä mietit miten isä kohteli sua väärin. Isä miettii, kuinka sä kohtelit

häntä väärin. Väliin jäädään me  
kaikki muut.

Aimo menee itseensä.

RAAKEL

Eikö tää saisi jo loppua.

17. INT. YLÄKERRAN KÄYTÄVÄ - ILTA

Aimoa kulkee hitaasti lasten huoneesta kohti Heikin  
huonetta, koputtaa ja avaa oven.

18. INT. HEIKIN MAKUUHUONE - ILTA

Heikki istuu sängyn laidalla kuvaa katsoen. Aimo kat-  
soo  
vieressä vaatteiden peittämälle tuolille ja yllät-  
tyen huomaa kreikkalaisen ja Hildan kuvan. Aimo nos-  
taa sen ja istuu  
lähellä olevalle jakkaralle.

AIMO

Luulin että katoit tätä.

Heikki näyttää kuvaansa. Sen kulmasta puuttuu pala.  
Se on  
kuva lapsi-Aimosta ja Heikistä saunajäähyllä. Aimo  
osoittaa Heikille Kreikan kuvaa.

AIMO

Tiesiksestä tästä?

HEIKKI

En minä kysynyt. Mutten ole tyhmä.

Heikki heiluttaa sormiaan silmien seudulla. Aimo  
hyväksyy Heikin vastauksen. Heikki vastentahtoi-  
sesti jatkaa.

HEIKKI

Minä en vielä osannu olla isä. Viina  
vei omani niin pian. Kun sinä  
kasvoit, minua pelotti, että mi-  
ten sinulle käy jos minä en (ole  
tiukka)

Aimo mykistyy ja sulattelee tätä tietoa.

AIMO

Miksi sä et tullu ristijäisiin?

HEIKKI

En minä muista. Mikset tullut käymään?

AIMO

En mäkään muista.

Aimo katsoo jäähykuvaa.

HEIKKI

Olit kyllä puhtain poika radan  
tällä puolen.

Aimo hymyilee hiukan. He kuulevat askeleet ja  
kääntyvät. Raakel katsoo heitä hiljaa.

19. EXT. JÄÄHYPAIKKA - ILTA

Aimo ja Heikki tulevat saunasta ja istuvat jäähyllä hiljaa  
autuaina. Lopputekstit liikkuvat jäähyn aikana.